

TILLSAMMANS BLIR VI STARKARE

ETT METODSTÖD OM INTERNATIONELLT FACKLIG-POLITISKT SAMARBETE

FÖRFATTARE Mats Erikson

GRAFISK FORM Lena Öierstedt

PROJEKTLEDNING Laila Naraghi och Keth Thapper

TRYCK Modintryckoffset, Stockholm 2011

FOTO Mats Wingborg: omslag **Palmecentret**: sidan 7, 11, 16, 17, 18, 19, 22, 29, 31, 43 **Socialdemokraterna**: sidan 8 (Mikael Bogsjö), 21, 36, 45
LO: sidan 8 (Eva Olofsson), 13 (Ann Van Laer) **Europaparlamentet**: sidan 13 (Giampiero Alhadeff), 25 **NFS**: sidan 23 **IFS**: sidan 27
IF Metall: sidan 34 **HRF**: sidan 35 **Håkan Löndahl/LO-TCOs Biståndsnämnd**: sidan 37

ISBN-NUMMER 978-91-86317-05-8

Delar av detta material har producerats med stöd från Sida. Sida har ej deltagit i produktionen och ansvaret för innehållet är utgivarens.

TILLSAMMANS BLIR VI STARKARE

ETT METODSTÖD OM INTERNATIONELLT FACKLIG-POLITISKT SAMARBETE

INNEHÅLL

Förord	5
DEL 1 INTERNATIONELLT FACKLIG-POLITISKT SAMARBETE	6
1.1 Facklig-politisk samverkan i Sverige	7
1.2 Facklig-politiskt samarbete i andra länder	11
1.3 Facklig-politiskt samarbete inom det internationella utvecklingssamarbetet	19
1.4 Internationella arenor för facklig-politiskt samarbete	22
1.5 Möjliga frågor för globalt facklig-politiskt samarbete	29
DEL 2 METODER FÖR INTERNATIONELLT FACKLIG-POLITISKT SAMARBETE	33
2.1 Hur går vi vidare?	34
2.2 Att starta och genomföra ett internationellt projekt	37
2.3 Rättigheterna i fokus	43
Länkar	47
Lästips	47

TILLSAMMANS BLIR VI STARKARE

Respekt, förtroende och gemensamma värderingar. Det är utgångspunkten för vår facklig-politiska samverkan i Sverige.

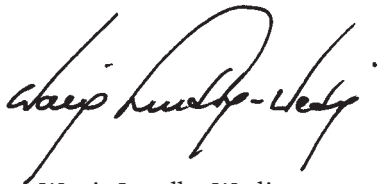
Genom den facklig-politiska samverkan får facket inflytande över politiken och över frågor som påverkar vardagen för de egna medlemmarna. Partiet får förankring på arbetsplatserna vilket stärker dess förmåga att driva en bra politik och få löntagarnas förtroende.

I Sverige var facket med och bildade Socialdemokraterna, och partiets och fackets samverkan är en naturlig del av arbetarrörelsen. Den är en av grundvalarna i bygget av demokrati och välfärd i vårt land.

När vi träffar aktivister och organisationer från andra länder får vi ofta frågor om den svenska facklig-politiska samverkan. Hur fungerar den? Hur gör ni? Har ni några tips? Nyfikenheten är stor kring metoden och de resultat den gett. Många inspireras av kraften samverkan ger och ser potentialen för facklig-politisk samverkan i sina egna samhällen. Vi ser också denna potential – dels för facklig-politisk samverkan i andra länder, dels för facklig-politisk samverkan över nationsgränserna på regional och global nivå.

Därför har LO och Olof Palmes Internationella Center tagit fram denna metodhandbok som ett stöd för ökat facklig-politiskt samarbete internationellt. Metodhandboken beskriver den facklig-politiska samverkan i Sverige och i andra länder, och den ger exempel på hur internationellt facklig-politiskt samarbete kan se ut. Vad kan partier och fackliga organisationer i andra länder lära av oss? Och vad kan vi lära av dem? Den ger också stöd till dig som vill jobba facklig-politiskt i internationella utvecklingsprojekt.

Vi hoppas att denna metodhandbok ska bidra till att utveckla det facklig-politiska samarbetet världen över. Därmed kan vi stärka arbetet för demokrati och mänskliga rättigheter, både i arbetslivet och i samhället i övrigt.

Wanja Lundby-Wedin
Ordförande
Landsorganisationen i Sverige

Jens Orback
Generalsekreterare
Olof Palmes Internationella Center

Wanja Lundby-Wedin

Jens Orback

DEL 1

**INTERNATIONELLT
FACKLIG-POLITISKT
SAMARBETE**

1.1 FACKLIG-POLITISK SAMVERKAN I SVERIGE

”Socialdemokratin och fackföreningarna är blott två sidor av samma stora underklassrörelse”.

Hjalmar Branting, ordförande i Sveriges Socialdemokratiska Arbetareparti, SAP, vid svenska LO:s bildande 1898.

De första fackliga kraven i Sverige liksom i andra länder växte ur arbetarklassens villkor i 1800-tallets industrisamhälle. De handlade om rimlig ersättning för det arbete man utförde och rätt att

förhandla om den. Om arbetstider som lämnade några timmar över för eget liv, om ekonomiskt skydd vid sjukdom och arbetslöshet liksom pension när man inte längre orkade arbeta. Krav som idag kan verka självklara i Sverige men som på den tiden var närmast revolutionära, och som fortfarande är det än idag i flera länder. De första fackföreningarna byggde på ett löfte, ett löfte som än idag utgör grunden för allt fackligt arbete över hela världen:

”Vi lovar och försäkrar att aldrig sälja vårt arbete till lägre pris eller sämre villkor än de vi lovat

varandra. Vi lovar varandra detta i den djupa insikten att om vi alla håller detta löfte så måste arbetsgivaren betala”.

Även i Sverige möttes arbetarnas krav på mänskliga arbetsvillkor och rätt att organisera sig med våld och förtryck, både från arbetsgivarna och från statsmakten. Fackligt aktiva förlorade jobbet, svartlistades, misshandlades och fängslades. Så sent som 1931 sköts fem strejkande arbetare ihjäl av militär vid en demonstration i Ådalen i Ångermanland.

Fackföreningsrörelsen växte dock i styrka och spred sig sakta men säkert över hela landet. Snart växte insikten att det inte räckte med kampen på arbetsplatserna för att förändra samhället. Arbetarklassen behövde också en politisk röst, en röst som kunde utmana makthavarna där besluten fattades; i parlamentet. Därför var fackföreningarna med och bildade Sveriges Socialdemokratiska Arbetareparti, SAP, 1889. Ett knappt årtionde senare, 1898, bildades en landsomfattande organisation för Sveriges fackföreningar, Landsorganisationen, LO.

Enligt LO:s första stadgar var de fackföreningar som tillhörde LO skyldiga att ansluta sig till socialdemokratiska partiet, vilket två år senare ändrades till en uppmaning att ansluta sig. Vid 1909 års kongress infördes den så kallade kollektivanslutningen. Den innebar att det blev möjligt för fackföreningar att kollektivt ansluta sig och därmed sina medlemmar till partiet men med möjlighet för en enskild medlem att reservera sig och stå utanför partiet. Den socialdemokratiska partikongressen beslutade 1987 att upphöra med kollektivanslutningen och ersätta den med det individuella medlemskap som gäller idag. Den facklig-politiska samverkan ska enligt beslutet bygga på personligt engagemang, personlig aktivitet och personligt medlemskap. I samband med att kollektivanslutningen upphörde fick dock fackföreningar möjlighet att lokalt ansluta sig till det socialdemokratiska partiet, utan att facket medlemmar individuellt blir partimedlemmar.

Samverkan idag

”De båda grenarna på arbetarrörelsens träd är oskiljaktiga. Men de är inte identiska. De har olika uppgifter och kan därför ibland komma fram till olika meningar i dagsfrågor. Vi har var för sig en klar identitet”.

Olof Palme, dåvarande statsminister och socialdemokratisk partiordförande, vid Svenska Byggnadsarbetareförbundets kongress 1984.

Idag är den facklig-politiska samverkan mellan LO och Socialdemokraterna utbyggd och välorganiserad. Socialdemokratins politik och ideologi ingår i LO:s och förbundens fackliga utbildningar. Organisatoriskt innebär samverkan att facket och partiet tillsammans deltar i valarbete och i annan verksamhet. Partiet får också ekonomiskt stöd från LO och dess medlemsförbund.

Genom att få fler av de fackliga medlemmarna att också bli aktiva i partiets arbete försöker LO-förbunden se till att åsikter och krav som lyfts på arbetsplatserna går vidare till den politiska debatten och beslutsprocessen. Ett allt vanligare sätt att politiskt organisera fackliga medlemmar är också att bilda särskilda socialdemokratiska arbetsplatsföreningar.

Eva Olovsson, ombudsman för LO i Mellersta Norrland, berättar att den facklig-politiska samverkan med Socialdemokraterna är viktig för LO-distriktet:

– Samarbetet är välutvecklat både regionalt

Eva Olovsson

Mikael Bogsjö

och lokalt ute i våra kommuner. Vi är ofta med på varandras utbildningar och vi har regelbundna träffar där vi diskuterar aktuella fackliga och politiska frågor. Samtidigt försöker vi få våra medlemmar att bli mer aktiva i politiken genom att få fler att gå med i partiet och genom att bilda fackliga socialdemokratiska föreningar, säger Eva Olovsson.

Mikael Bogsjö, ombudsman för Socialdemokraterna i Södra Älvsborg, i västra Sverige, har liknande erfarenheter från partiets sida:

– Det mesta av vårt samarbete sker ute i kommunerna, mellan våra socialdemokratiska arbetarekommuner och de fackliga avdelningarna inom LO-förbunden. Vi deltar också regelbundet på varandras utbildningar och har flera fackliga socialdemokratiska föreningar, organiserade branschvis, och vi försöker bilda fler. Samverkan med facket är viktigt för oss, det ger oss en förankring ute på arbetsplatserna som gör oss starkare i det politiska arbetet, säger Mikael Bogsjö.

Den facklig-politiska samverkan i Sverige har alltid motiverats av att facket och partiet har ett gemensamt intresse; facket behöver partiet och partiet behöver facket.

Banden mellan den politiska och fackliga delen av arbetarrörelsen gör att löntagarnas perspektiv blir en naturlig del i politiken. Samverkan bygger också på att LO och dess medlemsförbund delar grundvärderingar med det socialdemokratiska partiet. Det betyder inte att LO är överens med partiet i alla politiska dagsfrågor. Synen på vilka medel som ska användas för att nå målen kan vara olika. Organisationerna har dessutom skilda roller. LO och dess medlemsförbund ska företräda sina medlemmars intressen. Det socialdemokratiska partiet ska företräda flera grupper än LO-medlemmar och samtidigt hantera de situationer som kan uppstå i olika parlamentariska församlingar.

I olika sakfrågor kan LO föra en dialog med även andra än Socialdemokraterna. När Socialdemokraterna inte sitter i regeringsställning är det till exempel viktigt att kunna föra samtal

även med representanter för andra partier för att försöka påverka politiska beslut. Det finns dock en avgörande skillnad mellan sådant tillfälligt samarbete i olika sakfrågor och den nära ideologiska och långsiktiga samverkan LO har med socialdemokratin.

Svenska LO och Socialdemokraterna har också en lång historia av facklig-politiskt samarbete när det gäller internationella frågor. Det har till exempel handlat om arbetet mot kärnvapen och för nedrustning, stödet till den koloniala frigörelsen, solidariteten med Indokina, kampen mot apartheid i Sydafrika och mot militärdiktatorerna i Latinamerika. LO och partiet samverkade också i stödet till polska Solidaritet och andra som arbetade mot det kommunistiska förtrycket i Östeuropa.

Som ett uttryck för denna samverkan i internationella frågor var både LO och Socialdemokraterna med och bildade AIC, Arbetarrörelsens Internationella Centrum, som senare bytte namn till Olof Palmes Internationella Center.

Utmaningar

Knappast någon, inte heller arbetarrörelsens politiska motståndare, förnekar att den facklig-politiska samverkan har haft stor betydelse för den styrka som både LO och socialdemokratin har haft, och fortfarande har, i Sverige. LO har haft fördelen av en mer direkt kanal till socialdemokratiska kommunledningar, riksdagsledamöter och regeringar än någon annan organisation. Samtidigt har det stora antalet av LO-förbundens medlemmar som varit partiaktiva gjort att partiets politik påverkats av de frågor som diskuteras på arbetsplatserna.

Den svenska facklig-politiska samverkan står dock inför flera utmaningar. Den internationellt sett höga svenska klassröstningen är inte längre självklar. Andelen av LO-förbundens medlemmar som röstar socialdemokratiskt har minskat under de senaste valen, även om de fortfarande utgör en majoritet. Samtidigt är det färre löntagare som

är politiskt aktiva, engagerar sig som valarbetare eller nomineras till politiska förtroendeuppdrag. Förtroendevalda inom LO-förbunden ägnar mindre tid åt politiskt arbete än de gjorde tidigare.

De fackliga organisationer som växer mest är de som organiserar tjänstemän och akademiker, Tjänstemännens Centralorganisation TCO och Sveriges Akademikers Centralorganisation Saco. Båda dessa organisationer är partipolitiskt obundna och samarbetar med olika partier och organisationer utifrån deras inställning i olika sakfrågor.

Bland de aktiva inom LO och dess förbund, liksom inom det socialdemokratiska partiet, finns fortfarande ett starkt stöd för en fortsatt organiserad facklig-politisk samverkan. Det finns dock röster inom fackföreningsrörelsen som vill samarbeta mer med andra partier, till exempel Vänsterpartiet. Det finns även socialdemokrater som menar att den nära samverkan med LO gör det svårare att samarbeta med fackliga organisationer som TCO och SACO.

Från svenska LO:s sida betonar man dock att samverkan dels måste bygga på gemensamma värderingar, vilket utesluter borgerligheten, och dels att LO behöver ett parti som har möjlighet att åstadkomma verkliga samhällsförändringar, vilket gör att ett samarbete med Vänsterpartiet inte är intressant.

Så här uttryckte LO:s ordförande Wanja Lundby-Wedin detta när hon valdes till ordförande år 2000:

”Det är för mig självklart att vi ska stärka den facklig-politiska samverkan. Men vi ska inte göra det av nostalgiska skäl. Vi ska inte ens göra det för att hjälpa partiet. Vi ska göra det för LO-medlemmarnas skull. Vi ska göra det för att socialdemokratin är det enda parti som har både viljan och kraften att långsiktigt genomföra en politik som ligger i LO-medlemmarnas intresse.”

Diskutera:

- Vilka exempel finns på svenska samhällsförändringar som skett till följd av facklig-politisk samverkan?
- Bör samverkan mellan LO och det socialdemokratiska partiet förändras? I så fall hur? Och varför?

1.2 FACKLIG-POLITISKT SAMARBETE I ANDRA LÄNDER

Begreppet facklig-politisk *samverkan* har framför allt använts i Sverige och syftar på de nära ideologiska och organisatoriska banden mellan LO och SAP. Begreppet facklig-politiskt *samarbete* används nedan för att beteckna allt samarbete mellan fackliga organisationer och politiska partier. Sådana samarbeten finns i många länder men samarbetets karaktär skiljer sig åt beroende på olika politiska och historiska traditioner.

Norge

Norska LO hade tidigare ett samarbete med de norska socialdemokraterna, Arbeiderpartiet, som liknade det mellan svenska LO och SAP. Idag har LO Norge en friare roll och är formellt partipolitiskt obundet. Man står dock fortfarande Arbeiderpartiet ideologiskt nära och ger ekonomiskt stöd till partiet. LO Norge ger dock också ekonomiska bidrag till Sosialistisk Venstre som är ett parti till vänster om socialdemokratin men utan de kommunistiska rötter som till exempel

det svenska Vänsterpartiet har. En del LO-förbund har också gett bidrag till Senterpartiet, som i Norge ingår i en rödgrön allians.

Inför valet i Norge 2005 startade norska LO en kampanj där medlemmarna uppmanades att tala om vilka politiska frågor som de tyckte var viktigast. När sammanställningen av LO-medlemmarnas krav var klar frågade LO samtliga politiska partier hur de ställde sig. Störst stöd fick LO från Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstre och Senterpartiet. Utifrån detta beslutade LO att i valet stödja den rödgröna allians som dessa tre partier bildade. Kraven från LO blev uppmärksammade i valrörelsen och valet vanns av de rödgröna. Arbeiderpartiet fick över 50 procent av de norska LO-medlemmarnas röster.

Den modell som norska LO arbetar efter har i debatten ibland kallats för Trondheimmodellen efter den plats i Norge där den först prövades. Modellen går alltså lite förenklat ut på att facket presenterar sina politiska krav och att de partier som sedan ställer upp på kraven också får fackets stöd. Inför det rödgröna samarbete som uppstod inför det svenska riksdagsvalet 2010 fanns de som menade att svenska LO borde arbeta efter samma modell som i Norge. Svenska LO sade dock nej till detta med argumentet att samverkan ska vila på en långsiktig samsyn, inte på ett villkorat stöd utifrån partiets inställning i olika dagspolitiska frågor.

Danmark

Även danska LO har historiskt haft ett nära samarbete med de danska socialdemokraterna. På många sätt var det till och med ännu tätare än det har varit i Sverige. Både LO och partiet hade till exempel formell rätt att utse två ledamöter till varandras ledningar. Det formella samarbetet mellan LO och Socialdemokraterna upphörde dock genom ett beslut på danska LO:s kongress 1996. Istället skulle LO i fortsättningen vara beredda att samarbeta med alla politiska partier i frågor där man är eniga. Som en viktig orsak till beslutet att upphöra med det formella samarbetet

angav danska LO att en majoritet av medlemmarna inte längre röstade på Socialdemokraterna varför samarbetet förlorat sin legitimitet. Några år senare upphörde LO också med de ekonomiska bidragen till Socialdemokraterna. Istället beslutade man att använda pengarna till eget politiskt arbete för att lyfta fram LO:s frågor i debatten.

Trots att man inte längre har något formellt samarbete står danska LO, liksom det norska, fortfarande Socialdemokraterna nära ideologiskt. LO Danmark har också tydligt tagit ställning för en socialdemokratiskt ledd regering. Både det danska och det norska LO deltar dessutom fortfarande i SAMAK, samarbetet mellan socialdemokraterna och LO i de nordiska länderna (se avsnitt 1.4).

Storbritannien

Även i Storbritannien har de formella relationerna mellan det socialdemokratiska partiet, Labour Party, och brittiska LO, TUC, tunnats ut. Det tidigare systemet för fackligt inflytande i Labour gick mycket längre än det någonsin har gjort i Sverige. Labours partikongresser hade exempelvis röstningssystemet ”block votes” som innebar att fackliga representanter kunde avge kollektiva röster baserade på sitt förbunds medlemsantal. På Labours kongresser kunde därför representanter för fackförbunden ha fler röster än de av partimedlemmarna valda ombuden. Detta system övergavs under Tony Blairs tid som partiledare.

Labourpolitikern Nita Clark var tidigare medarbetare till Tony Blair och har själv en bakgrund inom TUC. Att de nära banden mellan Labour och TUC har tunnats ut beror på fackföreningsrörelsens förändrade ställning i Storbritannien, menar hon:

– Den fackliga organisationsgraden sjönk kraftigt under åren med konservativt styre under Margret Thatcher. Idag representerar fackföreningsrörelsen inte längre en majoritet av landets löntagare. Självklart får det konsekvenser, partiet måste söka bredare allianser utan att för den skull överge samarbetet med fackföreningsrörelsen.

Nita Clark betonar dock att Labour och TUC fortfarande har nära relationer. Man träffas fortfarande för att diskutera aktuella fackliga och politiska frågor samtidigt som det på lokal och regional nivå fortfarande finns ett visst organisatoriskt samarbete, om än i varierande grad. Fackliga organisationer står dessutom fortfarande för en stor del av Labours finansiering och många löntagare är partimedlemmar genom att deras fackförbund är associerade till partiet. När Ed Miliband valdes till ny Labourledare 2010 var rösterna från fackföreningarnas medlemmar avgörande. Detta fackliga inflytande inom partiet är dock omdiskuterat och Ed Miliband har öppnat för förändringar.

En annan Labourpolitiker, Giampiero Alhadeff, som idag är generalsekreterare för Labours Europaparlamentariker, menar att det under Tony Blairs tid som partiledare uppstod meningsskiljaktigheter mellan facket och partiet på ett antal viktiga områden.

– Facket menade att Labour inte tillräckligt uppmärksammade behovet av att skydda löntagarna i en alltmer globaliserad värld. Men åsiktsbrytningar mellan facket och partiet är ingen nytt och även under Tony Blairs tid fanns mycket samstämmighet.

– Facket och Labourpartiet är som släktingar och diskussioner släktingar emellan kan vara konstruktiva även om de ter sig hårda. Man kan bråka mycket med sina släktingar men man är fortfarande släkt.

Giampiero Alhadeff

Ann van Laer

Under Labours nye ledare Ed Miliband finns en mer nära dialog mellan facket och partiet, menar Giampiero Alhadeff.

– Den dialogen är viktigare än någonsin, för vi befinner oss i opposition mot en regering vars politik på viktiga områden bryter ner vårt samhälle. Vi måste finna en väg framåt, ut ur den kris som vårt samhälle och vår ekonomi befinner sig i. Och vi behöver övertyga väljarna att ge Labour förtroendet i nästa val. Ed Miliband utmanar hela kulturen av kortsiktigt tänkande som har skapat så mycket av den dysfunktionalitet vi ser både i Storbritannien och i den globala ekonomin, där profit idag sätts före jobb och långsiktigt företagande. Det är en utmaning som brittisk fackföreningsrörelse välkomnar.

Belgien

Den belgiska fackföreningsrörelsen är tydligt uppdelad efter politiska sympatier. I Belgien finns tre olika fackliga centralorganisationer med var sin politisk inriktning, en står kristdemokraterna nära, en samarbetar med Socialdemokraterna och en tredje är närmast liberal. Den kristdemokratiska landsorganisationen CSC/ACV är störst.

Ann van Laer arbetar på CSC/ACV, men vill tona ner de partipolitiska banden.

– Vi är angelägna om att ha goda kontakter med alla politiska partier, inte bara kristdemokraterna, även om vi traditionellt och historiskt har stått närmare dem. För oss betyder det att vi kommer ur en kristen och kristdemokratisk tradition.

– Vi har dock medlemmar som sympatiserar med olika partier och vi är inte heller en kristen organisation i konfessionell mening. Man behöver absolut inte vara troende kristen för att tillhöra CSC/ACV. Vi har exempelvis många muslimska medlemmar.

Alla tre landsorganisationerna i Belgien är medlemmar i Europafacket, EFS, liksom i Internationella Fackliga Samorganisationen, IFS. Det finns också traditionellt nära relationer mellan

de tre fackliga centralorganisationerna, bland annat inom ramen för det trepartssamarbete som etablerats mellan den belgiska staten, facken och arbetsgivarna.

Sydafrika

Den sydafrikanska befrielse rörelsen, numera regeringspartiet, ANC bygger på en formell allians mellan ANC, den fackliga centralorganisationen COSATU och kommunistpartiet.

COSATU spelade en avgörande roll i befrielsekampen mot apartheid och har också fungerat som en rekryteringsbas för ANC, vilket har lett till att många före detta fackliga ledare nu finns i den politiska ledningen. COSATU står politiskt mycket nära ANC vilket utan tvekan har bidragit till ANC:s stora framgångar i de politiska valen.

Nära fem miljoner sydafrikaner är fackligt anslutna vilket innebär en organisationsgrad på cirka 30 procent. Det fackliga inflytandet på politiken har bidragit till att en del arbetsrättsliga lagar om arbetstid och semester införts liksom minimilöner för till exempel lantarbetare och hembiträden. Idag är förhållandet mellan partiet och facket dock inte alltid problemfritt. Privatiseringar och besparingar i den offentliga sektorn har mött stark kritik från fackföreningsrörelsen och samarbetet mellan ANC och COSATU har utsatts för allt svårare påfrestningar.

I mars 2010 arrangerade Palmecentret en facklig-politisk samverkanskonferens i Johannesburg, Sydafrika, där svenska IF Metall och Socialdemokraterna mötte ANC och den sydafrikanska fackföreningsrörelsen. Med på konferensen var bland andra ANC:s parlamentsledamot Thulasi Nxesi, som själv har facklig bakgrund. Han menade att ANC och fackföreningsrörelsen måste hitta nya självständiga roller samtidigt som man måste fortsätta att samverka kring gemensamma mål:

– Vi förenades i kampen mot apartheid men vi måste nu mer än tidigare ställa oss frågan hur vi behandlar varandra som självständiga organisationer. Det handlar om att främja uppriktiga

debatter och att respektera varandras självständighet, sade Thulasi Nxesi.

– Samtidigt är den sydafrikanska revolutionen ofullständig och ett fortsatt samarbete mellan fackföreningsrörelsen och ANC är nödvändigt för att skapa förändring. Men facket får aldrig bli ett transportkompani åt regeringen. Då tappar man trovärdigheten hos sina medlemmar. En progressiv facklig rörelse måste också utveckla oberoende program som bygger på behoven hos arbetarklassen.

USA

USA har världens största fria fackföreningsrörelse om man ser till antalet medlemmar. Fackföreningsrörelsen tvekar heller inte att ta politisk ställning och den är definitivt en kraft att räkna med i amerikansk politik, trots att den har försvagats under de senaste årtiondena. Man har bland annat drabbats hårt av republikanskt högerstyre och av en medveten antifacklig strategi från många arbetsgivare. På senare år finns dock tendenser till ett trendbrott. En allt mer aggressiv höger och republikanska guvernörers försök att driva igenom antifacklig lagstiftning har i många delstater lett till en facklig nytändning. De amerikanska fackföreningarna spelar en viktig roll för Demokratiska partiets finansiering och i gräsrotsarbetet inför valen. I presidentvalet 2008 deltog facket aktivt i Barack Obamas kampanj och mer än två tredjedelar av de fackligt organiserade väljarna röstade för Obama som president. I flera delstater tog facket också initiativ till folkomröstningar, bland annat om höjd minimilön.

USA:s fackföreningsrörelse domineras idag av två centralorganisationer. Den största är AFL-CIO, med cirka elva miljoner medlemmar. Den andra, Change to Win, har cirka fem miljoner medlemmar och bildades 2005 som en utbrytning ur AFL-CIO. Splittringen handlade främst om interna fackliga frågor och båda organisationerna står politiskt nära Demokraterna.

Sedan 2005 finns även ”Working America”, ett fackligt nätverk som också arbetar med politiska kampanjer. Working America är allierat med AFL-CIO och inriktar sig på att rekrytera löntagare som inte har någon fackförening på sin arbetsplats och som därför inte är fackligt organiserade. Nätverket har cirka en miljon medlemmar och arbetar bland annat med politiskt kampanjarbete för att stödja fackliga krav. Working America var mycket aktiva vid valen till kongressen 2006 då man genom gräsrotsarbete stödde kandidater som stod facket nära. Man deltog också i kampanjen för Obamas hälsovårdsreform.

Den politiska vänstern i USA har länge varit svag. De vänsterkrafter som finns arbetar främst inom det Demokratiska partiet. I USA:s kongress har mer vänsterinriktade Demokratiska ledamöter samlats i vad som kallas ”Progressive Caucus” som har cirka sjuttio medlemmar. Liknande samlingar eller fraktioner är vanliga i amerikansk politik eftersom det på grund av tvåpartisystemet och systemet med personval i enmansvalkretsar är svårt att nå framgång med nya partibildningar.

Socialdemokratiska partier i Europa och övriga världen har sedan länge nära relationer med Demokraterna eftersom det partiet rymmer de krafter som ligger närmast socialdemokratin. Demokraterna deltar också i Global Progressive Forum (se avsnitt 1.4). Det finns dock ett socialdemokratiskt parti i USA som också är medlem i Socialistinternationalen, Democratic Socialists of America, DSA. DSA är ett mycket litet parti utan nämnvärd facklig förankring och arbetar främst med att stödja socialdemokratiska kandidater eller förslag inom det Demokratiska partiet. I USA finns också några andra mindre vänsterpartier men de är på grund av sin storlek och sin bristande förankring politiskt betydelselösa.

Svårt för facket i Pakistan

Text: Frida Perjus

Under Pakistans 63 år långa historia har landet varit militärdiktatur mer än halva tiden. Pakistan har världens sjätte största befolkning, varav mer än hälften lever under fattigdomsgränsen. Dessutom drabbades 20 miljoner människor svårt under översvämningarna år 2010. Det är en underdrift att påstå att Pakistans arbetarrörelse står inför en massiv utmaning.

Ett av de största hoten mot facklig organisering i Pakistan är de snabba privatiseringar som följde av Internationella valutafondens och Världsbankens så kallade strukturella anpassningsprogram. Privatiseringarna gjorde att en miljon arbetare förlorade sina regelbundna anställningar för att istället anställas på kontrakt som går ut efter ett par månader. Därefter

bestämmer arbetsgivaren om den anställde ska få ett nytt kontrakt. Kontraktsanställningarna är ett sätt för arbetsgivarna att slippa förse arbetarna med rättigheter som sjukledighet, semester och föräldraledighet. De innebär dessutom att arbetarna förlorar rätten till pension. Kontraktsanställningarna gör det också svårt för arbetare att protestera mot dåliga arbetsförhållanden och att organisera sig fackligt eftersom de då riskerar att inte få ett förnyat kontrakt.

En annan stor utmaning för fackföreningarna i Pakistan är den så kallade informella ekonomin, där 73 procent av arbetskraften finns. En stor del av dessa "informella arbetare" arbetar i sina hem och har ingen direktkontakt med marknaden eller arbetsgivaren.

Khalid Mahmood

Det handlar om mycket fattiga människor som är anställda av underleverantörer som betalar långt under minimilönen. Dessa arbetare syns inte heller i statistiken och skyddas inte av några lagar.

Labour Education Foundation (LEF) är en facklig paraplyorganisation för 39 olika fackförbund som tillsammans organiserar över 60 000 arbetare över hela landet. LEF utbildar arbetare i organisering, mänskliga rättigheter och facklig-politiska frågor.

LEF samarbetar med det vänsterinriktade partiet Labour Party Pakistan (LPP). Khalid Mahmood, LEF:s generalsekreterare, menar att fackföreningsrörelsen också måste vara politisk.

– Det enda sättet att förhindra den utveckling vi nu ser på arbetsmarknaden är att agera politiskt, att engagera progressiva politiska partier i frågan. Att arbeta tillsammans med politiska partier är inte bara vår strategi utan vårt mål. Vi kämpar för att få fler arbetare engagerade i politik, säger Mahmood.

Även om LEF samarbetar med LPP så är arbetare, och speciellt kvinnliga arbetare, kraftigt underrepresenterade inom den pakistanska politiken. LEF försö-

ker att engagera arbetare politiskt genom så kallade Labour Community Projects där LEF ger arbetare från den informella sektorn en plattform att diskutera och organisera sig för att tillgodose sina rättigheter. Detta sker oftast i studiecirkelformat. Det är ofta omöjligt att organisera dessa arbetare direkt på arbetsplatsen eftersom en majoritet arbetar hemma och i så många olika sektorer. Därför organiseras de på territoriell basis. En majoritet av de som deltar i projekten är kvinnor som är så kallade hemmabaserade arbetare. Genom projekten får dessa arbetare kontakt med andra arbetare i samma situation och kan organisera sig för att kräva bättre arbetsvillkor. LEF uppmuntrar dem också att diskutera politiska frågor och många börjar engagera sig i den lokala politiken.

LEF tilldelades i mars 2011 den europeiska utmärkelsen Silver Rose Award i Europaparlamentet. Priset mottogs av Khalid Mahmood. Palmecentret har sedan länge samarbetat med LEF för mänskliga rättigheter och demokrati i Pakistan, och nominerade organisationen till priset.

Framsteg i Filippinerna

Text: Frida Perjus

Den fackliga centralorganisationen APL grundades 1996 och kallar sin strategi för "Social Movement Unionism", vilket bland annat innebär att man arbetar både fackligt, socialt och politiskt. APL:s mål var redan från början att starta ett arbetareparti och man valde 1998 att stödja bildandet av det progressiva partiet Akbayan, som också samarbetar med de svenska socialdemokraterna och Palmecentret. APL är också engagerade i LEARN (Labor Education and Research Center) som motsvarar ABF i Sverige.

Josua Mata, APL:s generalsekreterare, menar att Akbayan visserligen inte är ett renodlat arbetareparti men att det är det enda partiet i Filippinerna som är progressivt och som arbetar för arbetarnas intressen.

I Filippinerna samarbetar fackföreningsrörelsen APL med partiet Akbayan, bland annat med gemensamma kampanjer för att sätta press på maktavarna.

Josua Mata

– Jag kommer från en generation av aktivister som tyckte att valen bara var fejk. Men, vi började tänka om eftersom vi insåg att det inte finns någon bättre väg än att försöka ta över valen och vinna genom politiken och de system som redan fanns. Arbetarna behöver ta över den politiska

arenan. Det var utifrån den idén vi började stödja Akbayan, det var helt enkelt det bästa partiet att försöka reformera.

Både Akbayan och APL är organisatoriskt självständiga och partiet rekryterar bara individuella medlemmar. För att lösa konflikter och komma överens om hur man ska samarbeta har man dock ett gemensamt arbetsutskott, Labour Caucus. Flera av APL:s ledare är också valda till Akbayans partistyrelse. APL uppmunttrar dessutom sina medlemmar att varje år samla in motsvarande en dagslön till en facklig valfond som sedan används till kampanjer för Akbayan. Det är alltså APL som bidrar till Akbayan ekonomiskt och aldrig tvärt om.

– Det innebär att APL inte är ansvarigt inför Akbayan men att Akbayan ska arbeta för och stödja APL, säger Josua Mata. Vi har lärt från andra länder där partiet har blivit den styrande parten medan facket har fått backa. Det innebär att partiet tappar banden till arbetarna och börjar föra en politik som ligger långt ifrån deras intressen, så som till exempel stöd till privatiseringar.

Akbayan och APL samarbetar nära för att sätta press på regeringen genom bland annat gemensamma kampanjer. De arbetar också tillsammans för att förändra arbetsrättsliga lagar. Om Akbayan fattar beslut eller går med på lagförslag som APL inte håller med om är det dock inga problem att kritisera Akbayan öppet.

– Vi är till för att sätta press på partiet. Akbayan är inte alltid lika kritiska mot regeringens politik som APL. De måste vara mer diplomatiska för att skapa allianser och nå bättre positioner inom det ledande skiktet i Filippinerna.

Från 2002 har Socialdemokraterna i Uppsala haft

huvudansvaret för ett samarbete med den filippinska arbetarrörelsen för att utveckla det facklig-politiska samarbetet mellan Akbayan och APL, mer om detta finns nedan.

Diskutera:

- Vad kan vi lära av det facklig-politiska samarbetet i andra länder?
- Vad kan andra länder lära av Sverige?

1.3 FACKLIG-POLITISKT SAMARBETE INOM DET INTERNATIONELLA UTVECKLINGSSAMARBETET

Samverkan mellan LO och det socialdemokratiska partiet i Sverige har också gällt de internationella frågorna. LO var med och grundade Olof Palmes Internationella Center och flera av de projekt LO och Socialdemokraterna tillsammans stödjer genom Palmecentret syftar till att stödja facklig-politisk samverkan i andra länder. LO har också tillsammans med TCO bildat LO-TCO Biståndsnämnd, som stödjer fackliga organisationer i andra länder. Biståndsnämndens

arbete är partipolitiskt obundet men flera av projekten som stöds handlar om att främja fackliga organisationers inflytande inom politiken.

Brasilien

Ett exempel på svenskt stöd till facklig-politiskt samarbete i andra länder är det samarbete IF Metall, med stöd av Palmecentret, under flera år

haft med det brasilianska metallfacket CNM och den fackliga landsorganisationen CUT.

Samarbetet handlade från början om utbildning, organisationsutveckling och andra fackliga frågor men i början av 2000-talet fick IF Metall stöd från Palmecentret för att också utveckla den facklig-politiska verksamheten. Arbetet inriktades på att öka den politiska kunskapen hos fackliga ledare på nationell, regional och lokal nivå och att stödja ett facklig-politiskt samarbete med det brasilianska Arbetarepartiet, PT, som sedan flera år också är Brasiliens regeringsparti. Banden mellan CUT/CNM och PT är sedan gammalt mycket starka. Rörelserna är båda barn av kampen mot den tidigare militärdiktaturen och Brasiliens tidigare president fram till 2010, Lula da Silva, har själv sina rötter som fackligt aktiv i metallfacket CNM.

För att få största möjliga spridning av projektets aktiviteter använde IF Metall och de brasilianska facken studiecirklar ute på arbetsplatserna. Syftet var att inspirera och förbereda lokalt fackligt aktiva att engagera sig politiskt och ta på sig politiska uppdrag. Under hela projektet, som sträckte sig mellan 2002 och 2004, deltog över 13 000 personer i de olika fackliga och politiska utbildningarna. Detta facklig-politiska arbete fortsätter sedan dess nu i de brasilianska fackens egen regi.

Filippinerna

Från 2002 har Palmecentret, genom Socialdemokraterna i Uppsala, stöttat det facklig-politiska samarbetet mellan partiet Akbayan och den fackliga centralorganisationen APL. Ett viktigt syfte har varit att få lokalt fackligt aktiva att inse sambandet mellan arbetsplatsfrågor och nationell politik. Det facklig-politiska samarbetet på Filippinerna har byggts upp av APL och Akbayan själva, men Palmecentret och Socialdemokraterna i Uppsala har samarbetat med dem för att stödja utvecklingen genom att beskriva svenska

erfarenheter och ge representanter från Filippinerna möjlighet att besöka Sverige.

En viktig part i projektet har också varit den filippinska folkbildningsorganisationen LEARN. Den bildades av oberoende fackliga organisationer och andra grupper för att främja facklig solidaritet, kollektivt löntagaragerande och utbildning av framtida fackligt och politiskt aktiva. LEARN har också fått stöd av ABF, LO-TCO:s Biståndsnämnd och av danska LO.

Den filippinska fackföreningsrörelsen får dessutom stöd från flera av LO:s förbund. Svenska Livsmedelsarbetareförbundet har ett pågående projekt i den filippinska regionen Batangas vars syfte är att stärka APL genom organisering av lokala fackföreningar. Projektet försöker även nå ut till och politiskt organisera socialt utsatta grupper utanför de fackliga kärngrupperna. Lokalt facklig-politiskt samarbete med Akbayan är en uttalad del av projektet. SEKO, Facket för Service och Kommunikation, arbetar samtidigt med flera projekt för att organisera filippinska hamnarbetare. Även i SEKO:s projekt är facklig-politiskt samarbete ett uttalat syfte.

Diskutera:

- Hur kan den facklig-politiska samverkan i internationella frågor utvecklas i samarbete mellan LO-förbunden och Socialdemokraterna?

”Vi svenskar vet inte alltid bäst”

– Naturligtvis har vi svenskar, med vår långa historia av facklig-politisk samverkan, mycket erfarenheter som kan vara till nytta för kamraterna i andra länder. Men vi har också mycket att lära av dem när det gäller till exempel basarbete och folklig organisering. Det viktigaste som svensk är att inte komma dit och predika, utan att lyssna på dem och deras erfarenheter. Vi svenskar vet inte alltid bäst.

Det säger Ingrid Rudin, ombudsman för Socialdemokraterna i Stockholms län, som arbetar med ett projekt i Malawi. Projektet syftar till att stödja den malawiska fackföreningsrörelsen och har pågått länge. Inför valet i Malawi 2014 handlar en del av projektet om facklig-politiskt samarbete, ideologi och demokrati.

Malawi är ett mycket fattigt land och ekonomin baseras på jordbruk. Analfabetismen är cirka 60 procent. 1994 hölls det första fria valet på 30 år och i landet pågår sedan dess en demokratisk process. Arbetsmarknads-lagstiftningen har blivit bättre när det gäller grundläggande krav på fackliga rättigheter men trakasserier mot fackligt aktiva förekommer fortfarande.

– Fackföreningarna i Malawi har ofta upplevt att de politiska partierna inte lyssnar på dem. Nu handlar det därför om att precisera politiska krav och försöka se till så att folk från fackföreningsrörelsen finns på valbara platser. Det pågår också en diskussion om hur ett facklig-politiskt samarbete ska gå till. Ska facket gå till något av de partier som redan finns eller ska man bilda ett eget? Diskussioner som påminner om de som fördes i Sverige för över 100 år sedan.

– Under mitt besök arrangerades ett möte mellan facken och de politiska partierna. Partierna som var där var klart intresserade, det finns ju en ömsesidig nytta i ett samarbete. Hur det kommer att gå är för tidigt att säga men de fackliga organisationerna arbetar nu med ett valprogram med sina viktigaste krav.

Ingrid Rudin

1.4 INTERNATIONELLA ARENOR FÖR FACKLIG-POLITISKT SAMARBETE

Redan 1848 skrev Karl Marx de klassiska orden ”Proletärer i alla länder – förena er”. Men de som mer än några andra följt Marx uppmaning är fackföreningsrörelsens motpart, arbetsgivar- och kapitalintresset. Globaliseringen har öppnat nya möjligheter som framför allt har utnyttjats av handeln och andra marknadsintressen. Pengar rör sig snabbt över världen, och produktion inom företag i olika delar av landet eller i olika länder kan enkelt samordnas. Internationaliseringen förändrar hela samhällsmönster och skapar

nya vägar för produktion och konsumtion. Den globala arbetsmarknaden är större än någonsin. Länders och därmed politikens roll förändras. De internationella och de nationella frågorna går samman.

En som har reflekterat över vilken roll detta har spelat för det fackliga arbetet är Bertil Jonsson, LO:s ordförande 1993–2000:

– När jag deltog i olika internationella fackliga möten under 90-talet slogs jag framför allt av en sak, och det var att deltagare från helt olika delar

av världen allt oftare hade liknande erfarenheter i sitt fackliga arbete.

– Vare sig man kom från Brasilien eller Malaysia, Sydafrika eller Australien, USA eller Europa kunde man berätta om en allt hårdare global konkurrens, om lönedumpning och hotad trygghet för löntagarna, om växande ekonomiska klyftor, om påtryckningar och hot från internationella storföretag och aktörer på finansmarknaden.

– Därför tror jag att alla fackliga frågor idag i grunden är internationella. Det gör det än mer nödvändigt för fackföreningsrörelsen att ha ett inflytande i politiken.

SAP skriver i sitt partiprogram om behovet av politiskt och fackligt arbete i dagens globaliserade värld:

”Dagens förskjutning av makt till kapitalintressena är inte en ofrånkomlig och därmed oföränderlig följd av globaliseringen. Den kan brytas av medvetet politiskt och fackligt arbete. Nya stora möjligheter öppnar sig för att utjämna klyftor och sprida demokrati och välfärd, men det krävs politisk vilja och politisk kraft att ta tillvara dessa den nya utvecklingens möjligheter. Den svenska socialdemokratin vill vara en del av denna politiska kraft, som gör globaliseringen till ett verktyg för demokrati, välfärd och social rättvisa.”

Den nordiska arenan

Organiserad facklig-politisk samverkan mellan fackföreningsrörelsen och socialdemokratiska partier är i stor utsträckning ett nordiskt fenomen. Liknande modeller växte fram samtidigt i de nordiska länderna.

Ett konkret uttryck för detta är SAMAK, ett forum för facklig-politisk samverkan i Norden. SAMAK har funnits i över 100 år och samlar de socialdemokratiska partierna och landsorganisationerna i Sverige, Norge, Danmark, Finland, Island, Grönland, Åland och Färöarna.

De senaste åren har SAMAK bland annat utarbetat gemensamma nordiska program om EU,

välfärdspolitik, mänskliga rättigheter, globalisering, demokrati och den nordiska modellen för välfärd och arbetsmarknad.

SAMAK har idag sex huvudsakliga målsättningar:

- Att stärka och utveckla det nordiska samarbetet inom arbetarrörelsen på nationell och internationell nivå avseende olika frågor.
- Att stärka och utveckla arbetarrörelsens roll - politiskt, professionellt och organisatoriskt - i det nordiska samarbetet.
- Att främja yrkesmässiga och politiska samspel och upprätthålla de sociala demokratiska värdena i de nordiska länderna och i europeiska och internationella sammanhang där medlemsorganisationer arbetar.
- Att förena åsikter och erfarenheter, formulera gemensamma ståndpunkter och handlingslinjer och program för nordiska arbetarrörelsen i frågor av central betydelse för både socialdemokratisk politik i allmänhet som arbetet i Nordiska rådet och Nordiska ministerrådet.
- Att inleda en gemensam nordisk debatt om framtidsfrågor.
- Att utveckla kontakterna mellan arbetarrörelsens olika organisationer i regionen för att öka kontakterna och utbytet med nordiska, europeiska och internationella socialdemokratin och fackföreningsrörelsen.

– Vi arbetar just nu med ett stort projekt om den nordiska modellen där vi samarbetar med en rad forskare inom skilda områden. Projektet ska vara klart till SAMAK:s kongress 2014. Facklig-politisk samverkan är en viktig del i denna modell även om formerna skiljer sig mellan de olika nordiska län-

Inger Segelström

derna, säger SAMAK:s generalsekreterare Inger Segelström.

– Jag tror absolut att facklig-politiska samverkan kommer att vara viktig också i framtiden. Den nationella nivån räcker inte, inte ens den europeiska nivån räcker. Samtidigt tror jag att vi måste närma oss också andra progressiva krafter och sociala rörelser. Arbetarrörelsen måste vara öppen.

Diskutera:

- Vilka möjligheter finns att utveckla den facklig-politiska samverkan på nordisk nivå?

Den europeiska arenan

”Jag förkastar ett Europa som bara är en marknad, ett frihandelsområde, utan själ, utan samvete, utan politisk vilja och utan social dimension.”

Jacques Delors, fransk socialist och ordförande i EU-kommissionen 1985-1995.

Det växande Europasamarbetet har gjort att samarbetet mellan Europas fackliga organisationer blivit allt viktigare. Som ett forum för ett sådant samarbete finns Europafacket, EFS, där både LO, TCO och SACO är medlemmar.

En viktig uppgift för EFS är att påverka europeisk politik och lagstiftning liksom att bygga upp partsrelationer med de europeiska arbetsgivarna och deras europeiska organisationer. Detta sker inom ramen för EU:s sociala dialog, som ger de europeiska arbetsmarknadsparterna rätt att förhandla fram ramavtal som sedan kan bli bindande lagstiftning i medlemsländerna. Hittills har tre sådana avtal förhandlats fram; om rätt till föräldraledighet, tidsbegränsade anställningar och arbetsvillkor vid deltidsarbete. Avtalen är nu en del av den europeiska lagstiftningen.

Även bland de politiska partierna finns ett eu-

ropeiskt samarbete. Socialdemokraterna har till exempel Europeiska Socialdemokratiska Partiet, ESP, som blivit en allt viktigare och mer inflytelserik politisk kraft. Det är dock inte självklart för EFS att ha ett facklig-politiskt samarbete med enbart ESP på samma sätt som facken i de nordiska länderna har samarbetat med socialdemokratin. EFS rymmer fackliga organisationer med olika politiska inriktningar, även om de är ense i fackliga grundfrågor. I vissa länder har facket en koppling till socialdemokratin medan en del samarbetar med kommunisterna eller med andra vänsterpartier. Det finns också liberala eller katolskt/kristet orienterade fackliga organisationer som samarbetar med kristdemokratiska partier medan andra är partipolitiskt neutrala.

Det finns dock exempel på framgångsrikt facklig-politiskt samarbete även på europeisk nivå. Ett sådant är när EU-kommissionen 2004 presenterade sitt förslag för att underlätta tjänstehandeln i Europa, det så kallade tjänstedirektivet.

Enligt kommissionens förslag skulle facket inte längre kunna kräva en arbetsgivarrepresentant att förhandla med när ett företag utför tillfälligt arbete i ett annat land. Dessutom föreslog kommissionen en ursprungslandsprincip. Den innebär att det var löner och arbetsvillkor i det land från vilket företaget kommer som skulle gälla, inte de villkor som råder där tjänsterna utförs. Den bedömning som svenska LO:s internationella enhet gjorde, tillsammans med juristerna på LO-TCO Rättsskydd, var att detta skulle leda till låglönekonkurrens och undergräva kollektivavtalen.

LO inledde därför ett arbete på flera plan för att få till stånd ändringar i kommissionens förslag. Eftersom Sverige 2004 hade en socialdemokratisk regering kunde LO använda sina goda relationer till socialdemokratin. Man lyckades övertyga regeringen om förslagets brister och att inom EU arbeta för att undanta arbetsrätten i tjänstedirektivet. Tillsammans med TCO utarbetade LO dessutom egna fackliga förslag till ändringar som fördes vidare till EFS.

”Solidar kan vara en katalysator”

Nätverket Solidar:s tidigare generalsekreterare Giampiero Alhadeff, numera ledare för brittiska Labours Europaparlamentariker, menar att det finns en enorm potential för ökad samverkan mellan olika progressiva krafter, både i Europa och globalt. Men det krävs uthållighet och långsiktighet:

– På det europeiska planet fungerar det bra, det är svårare globalt. Socialistinternationalen är inte den livskraftiga organisation den en gång var. Jag tror därför att globala nätverk som Global Progressive Forum, liksom de nätverk av frivilligorganisationer där Solidar ingår, har en viktig roll idag.

Ett möjligt framtida samarbetsområde är enligt Alhadeff ILO:s kärnkonventioner om mänskliga rättigheter i arbetslivet. Dessutom måste sysselsättningsfrågan upp på dagordningen igen, menar han, och hänvisar till det arbete som gjordes av den svenske socialdemokraten Allan Larsson när han i slutet

av 90-talet var generaldirektör i EU-kommissionen liksom till de kampanjer för ”decent work” som ILO genomfört tillsammans med fackföreningar och frivilligorganisationer.

– På 90-talet arbetade IFS, Europafacket, de europeiska socialdemokraterna och Solidar fram en gemensam plattform om Decent Work och hade en tydlig gemensam position. Idag är Europas höger starkare och motståndet är stort, men jag tror på att ett stärkt samarbete mellan progressiva partier, fackföreningar och sociala rörelser skulle kunna nå framgång. Här kan nätverk som Solidar spela en viktig roll som katalysator.

Giampiero Alhadeff

EFS använde sina kontakter med fackligt orienterade europaparlamentariker från olika länder och partier och fick dem att föra fram de fackliga synpunkterna i Europaparlamentet. Efter ett tålmodigt förhandlande kunde till sist socialdemokraterna i Europaparlamentet komma överens med den moderata och kristdemokratiska gruppen om en kompromiss.

EFS liksom LO och TCO var nöjda med kompromissen, även om alla fackliga synpunkter inte fick gehör. Det viktigaste var dock med. Principen om ursprungsland var struken och arbetsrätten var undantagen från direktivet. Dessutom fanns inte längre något förbud mot att kräva en arbetsgivarrepresentant att förhandla med. Både EU-kommissionen och regeringsföreträdarna i

ministerrådet accepterade därefter kompromissens principer.

Ett annat forum för facklig-politiska relationer är den så kallade ”Trade Union Intergroup” som finns i Europaparlamentet. Gruppen är en av flera ”intergroups” där intresserade ledamöter träffas för att diskutera frågor av speciellt intresse för just dem. Trade Union Intergroup består av fackligt intresserade ledamöter från alla de stora politiska grupperna i parlamentet. Arbetet i denna grupp var till exempel av stor vikt i hanterandet av EU:s arbetstidsdirektiv och den fungerar som ett komplement till direkta fackliga kontakter med socialistgruppen. EFS är med på alla möten och redogör för sin position i den eller de frågor som avhandlas.

Värt att nämna i sammanhanget är också Solidar, ett europeiskt nätverk för fackföreningar, folkrörelser och andra progressiva frivilligorganisationer. Solidar försöker att arbeta sida vid sida med fackföreningsrörelsen och de europeiska socialisterna. Solidars huvudsakliga arbetsområden är utbildningspolitik, ett socialt Europa och globala rättvisefrågor. Svenska medlemmar i nätverket är Arbetarnas Bildningsförbund, ABF, och Olof Palmes Internationella Center.

Diskutera:

- Vilka möjligheter finns att utveckla ett facklig-politiskt samarbete på EU-nivå?
- Vilka frågor skulle ett ökat europeiskt facklig-politiskt samarbete kunna handla om?

Den globala arenan

”Vi måste organisera oss nu. Vi måste skapa gemensamma strategier, inte bara nationellt utan också globalt. Solidariteten måste vara lika rörlig som kapitalet.”

Richard Trumka, president för USA:s fackliga centralorganisation AFL-CIO, vid ett tal i augusti 2011.

IFS, Internationella Fackliga Samorganisationen, är den internationella federationen för världens oberoende och demokratiska fackliga organisationer. IFS bildades vid en kongress i Wien i november 2006 och består av över 300 medlemsorganisationer i mer än 150 länder. Det betyder att IFS representerar 176 miljoner löntagare över hela jorden.

Den nya internationalen består till största delen av de tidigare båda fackföreningsinternationalerna FFI, som lite förenklat kan sägas ha haft en mestadels socialdemokratisk eller ”mittenvänster”-orientering, och WCL, som hade en kristen eller kristdemokratisk grund. Huvudorsaken

till bildandet av denna nya fackliga international, där både LO, TCO och Saco är medlemmar, var de utmaningar globaliseringen ställer världens löntagare och fackföreningar inför. I en värld där arbetsmarknaden är global måste också fackföreningsrörelsen vara det.

IFS viktigaste mål är att utöka och försvara löntagarnas rättigheter och intressen. Det gör man genom ett stärkt internationellt samarbete mellan världens fackliga organisationer, globala kampanjer och ett påverkansarbete gentemot globala institutioner som exempelvis FN:s arbetsorganisation ILO (se nedan), Världshandelsorganisationen WTO, Världsbanken och Internationella valutafonden. IFS prioriterade mål är:

- Mänskliga rättigheter i arbetslivet och i samhället.
- Jämställdhet och kamp mot all diskriminering.
- Internationell solidaritet.

En prioriterad uppgift för IFS är att arbeta för att främja fackliga rättigheter, det vill säga mänskliga rättigheter i arbetslivet. Dessa rättigheter är sedan länge formulerade i konventioner av en för fackföreningsrörelsen mycket viktig internationell aktör, FN:s fackorgan ILO, International Labour Organization. ILO är en trepartsorganisation där representanter för arbetstagare och arbetsgivare deltar i arbetet på lika villkor med regeringarnas representanter.

Regioner och branscher

IFS har också en regional uppdelning. De regionala organisationerna heter Apro (Asien och Stilla Havet), Afro (Afrika) och ORIT (Syd- och Mellanamerika).

Fackförbunden har dessutom egna branschinternationaler, globala fack. De organiserar fria och demokratiska fackföreningar världen över som är verksamma inom samma sektorer. En viktig uppgift för de globala facken är att försöka träffa avtal med multinationella företag. Avta-

”Vi måste samordna den politiska kraften hos jordens löntagare”

– Politisk organisering är en central framtidsfråga för fackföreningsrörelsen. Vi behöver en ny global berättelse som länkar samman fackföreningar och progressiva partier över hela världen i en gemensam strategi för ekonomisk och social rättvisa.

Det säger Sharan Burrow, IFS’ generalsekreterare. Hon efterlyser därför en förnyad diskussion om internationellt facklig-politiskt samarbete, både bland fackliga organisationer och politiska partier.

– Vi behöver samordna den politiska kraft som finns hos världens löntagare, till stöd för en progressiv politik. Från IFS’ sida vill vi hjälpa våra medlemsorganisationer att bygga politisk makt och inflytande, ett inflytande som kan användas i löntagarnas intresse.

– Många av våra medlemsorganisationer har redan en historia av politiskt arbete och organisering. Vi måste lära av dessa erfarenheter men också utvärdera dem. En del har till exempel inriktat sig på att stödja ett eller flera partier i valtider, men jag menar att det är en otillräcklig strategi. Vad vi behöver nu är mer långsiktiga och djupgående relationer mellan fackföreningsrörelsen och politiken.

Sharan Burrow är samtidigt kritisk till hur

många socialdemokratiska och progressiva partier mött utmaningarna från den globala ekonomiska krisen.

– Den ekonomiska krisen borde ha varit ett självklart tillfälle för alla progressiva partier att driva på för reformer, men tyvärr har många i praktiken agerat mot löntagarnas intressen. Samtidigt har vi en utveckling där progressiva politiska partier, med få undantag, har tappat mark. Istället har storföretagens politiska makt ökat liksom stödet för konservativa och högerpopulistiska partier, en utveckling som på lång sikt är ett hot mot både jämlikhet och mänskliga rättigheter, menar Sharan Burrow. Hon fortsätter:

– Starka fackföreningar är nödvändiga för sociala och ekonomiska framsteg, men utan politiskt inflytande och regeringar som delar löntagarnas värderingar kan vi aldrig bygga en mer jämlik värld.

Sharan Burrow

let förbinder företaget att följa internationellt erkända principer gällande socialt ansvar och arbetares rättigheter och kan lägga en grund för lokala förhandlingar. Dessa avtal blir allt viktigare verktyg i kampen för att mänskliga rättigheter i arbetslivet ska respekteras. För närvarande finns det drygt 40 globala ramavtal inom multinationella koncerner och en stor andel är svenska. IKEA, Skanska, SKF, Hennes & Mauritz, Duni och SCA är exempel på svenska företag som har sådana avtal.

Andra nätverk

Även de politiska partierna har ett samarbete över nationsgränserna. Socialdemokraterna är exempelvis medlem i Socialistinternationalen, SI, som idag har cirka 120 medlemspartier och cirka 40 konsultativa eller observatörsmedlemspartier över hela jorden. Kontakter mellan IFS och SI förekommer, men på samma sätt som på Europainivå begränsas möjligheterna till ett facklig-politiskt samarbete av nordisk modell av det faktum att IFS rymmer fackliga organisationer av olika politisk färg.

Ett annat viktigt nätverk för progressiva partier och rörelser är Global Progressive Forum, GPF. GPF föddes ur framgången med det första World Social Forum som hölls 2001 i Porto Alegre i Brasilien och är ett initiativ av Europeiska Socialdemokratiska Partiet tillsammans med Socialistinternationalen. Global Progressive Forum syftar till att sammanföra en mångfald rörelser, partier och organisationer från hela världen för att diskutera och arbeta för en globalisering baserad på demokrati och social rättvisa.

En annan organisation på området är den gamla kommunistiska fackföreningsinternationalen WFTU, World Federation of Trade Unions. Organisationen hade sin storhetsperiod under det kalla kriget då den dominerades av de statskontrollerade fackliga organisationerna i Sovjetunionen och Östeuropa. Efter murens fall för WFTU en tynande tillvaro, även om man fortfarande har observatörsstatus inom ILO. Bland WFTU:s nuvarande medlemsorganisationer märks de regimstyrda fackliga organisationerna i Kina, Vietnam och på Kuba. Från IFS sida betraktar man inte WFTU som en reell facklig international eftersom den domineras av organisationer som varken är demokratiska eller oberoende.

1.5 MÖJLIGA FRÅGOR FÖR GLOBALT FACKLIG-POLITISKT SAMARBETE

”Mänskliga rättigheter handlar om de klassiska politiska friheterna, om de religiösa friheterna - men också om ekonomiska och sociala rättigheter.

Anna Lindh, tidigare svensk socialdemokratisk utrikesminister.

2006 arrangerade svenska LO tillsammans med Socialdemokraterna det årliga så kallade Anna Lindh-seminariet i Stockholm som det året handlade om hur globaliseringen påverkar samsättningen. Vid seminariet deltog både IFS och

Socialistinternationalen, liksom EFS och Europeiska Socialdemokratiska Partiet, ESP.

Syftet med seminariet var också att diskutera möjligheterna till ökad internationellt facklig-politiskt samarbete utifrån de utmaningar som globaliseringen ställer både fackföreningsrörelsen och socialdemokratin inför.

Seminariet utmynnade i följande gemensamma utgångspunkter för fackligt och politiskt samarbete på det internationella området:

- Rätten att organisera sig och att förhandla kollektivt.

- Respekt för de grundläggande mänskliga rättigheterna i arbetslivet.
- Reformering av de internationella finansinstitutionerna.
- Respekt för mänskliga rättigheter och demokrati.
- En fri och rättvis handel med social trygghet som en viktig del.
- En uthållig utveckling som leder till full sysselsättning.

Flera av dessa punkter baseras på ILO:s konventioner om mänskliga rättigheter i arbetslivet, som antogs 1998. De viktigaste samlades till de åtta så kallade kärnkonventionerna. De utgör en minimistandard som gäller för alla stater och ska omfatta världens alla arbetstagare.

De åtta kärnkonventionerna finns på fyra olika områden.

Föreningsfrihet och organisationsrätten

- *Konvention 87*: Föreningsfrihet och skydd för rätten att organisera sig
- *Konvention 98*: Rätten att organisera och förhandla kollektivt

Tvångsarbete

- *Konvention 29*: Förbud mot tvångs- och straffarbete
- *Konvention 105*: Avskaffande av tvångsarbete

Diskriminering

- *Konvention 100*: Lika lön för lika arbete oavsett kön
- *Konvention 111*: Om diskriminering i fråga om anställning och yrkesutövning

Barnarbete

- *Konvention 138*: Minimialder för arbete
- *Konvention 182*: Mot de värsta formerna av barnarbete

Trots att det endast handlar om miniminivåer är det långt kvar till målet att alla stater ska respektera de mänskliga rättigheterna i arbetslivet. För den internationella fackföreningsrörelsen är dock dessa rättigheter en självklar del av de mänskliga rättigheterna som de har formulerats av FN. Därför menar IFS att dessa grundläggande rättigheter måste främjas i den politik som förs i internationella mellanstatliga organisationer som Världsbanken, Internationella valutafonden, WTO med flera och att ett samarbete måste etableras mellan dessa organ och ILO. De internationella mellanstatliga organisationerna måste helt enkelt i sin verksamhet gemensamt bidra till en social dimension av globaliseringen.

Ett politiskt problem på den globala arenan är att det inte finns några mekanismer som försvarar de fackliga rättigheterna. ILO kan besluta att en stat har handlat fel men saknar sanktionsmöjligheter för att driva igenom sitt beslut. Det är det enskilda landet, det vill säga dess makthavare, som avgör. Världshandelsorganisationen, WTO kan däremot besluta om ekonomiska sanktioner och straffullar mot länder som inte följer överenskommelserna. Handel och kommersiella intressen får därmed en högre prioritet än de mänskliga rättigheterna i arbetslivet.

Det är också ett långsiktigt fackligt mål för IFS att skapa bindande regler för företagens uppträdande internationellt. De grundläggande mänskliga rättigheterna i arbetslivet måste inarbetas i den internationella handeln för att motverka exploatering av människor. Handelspolitiken måste förändras i de länder som idag konkurrerar på den globala marknaden genom att avsiktligt kränka fackliga rättigheter.

Viktiga i detta sammanhang är också industriländernas samarbetsorganisation OECD:s riktlinjer för multinationella företag. Enligt dessa ska företagen respektera mänskliga rättigheter och sina anställdas rätt att organisera sig och förhandla kollektivt. De innehåller även regler mot

”Den facklig-politiska samverkan måste vara global”

– Jag tror att socialdemokratin och fackföreningsrörelsen har en viktig gemensam roll i att forma alternativ, både till högerkrafterna och till den vänster som enbart blickar bakåt och inte ser behovet av övernationella politiska lösningar. Tiden för enbart nationella lösningar är förbi. När kapitalet och arbetsmarknaden globaliserats måste också den facklig-politiska samverkan vara global.

Det säger Ann Linde, internationell sekreterare för de svenska Socialdemokraterna. Hon menar att ett viktigt område för ökat internationellt facklig-politiskt samarbete är att stärka de globala fackliga rättigheterna.

– Globala fackliga rättigheter kan utgöra en viktig motvikt mot det gränslösa finanskapitalet. Det handlar till exempel om rätten till sympatiåtgärder över nationsgränserna och att fler länder måste förmås att ratificera ILO:s kärnkonventioner om mänskliga rättigheter i arbetslivet.

– Socialdemokratiska partier ska aldrig acceptera att konkurrenskraft skapas genom lägre löner och sämre arbetsvillkor. Förbud mot fria fackliga organisationer är inte bara en kränkning av de mänskliga rättigheterna utan också en bromskloss för fortsatt social och ekonomisk utveckling.

Ann Linde betonar samtidigt att utvecklingen de senaste årtiondena också inneburit stora positiva förändringar:

– Det är lätt att glömma de framsteg som faktiskt har gjorts. Det har aldrig förut i historien funnits så många demokratiska stater som det finns idag. Fler människor än någonsin tidigare har rest sig ur förtryck, svält, sjukdom och analfabetism. Jag är övertygad om att den utvecklingen kan fortsätta och förstärkas, om den politiska viljan finns. Hopen är att klyftorna tillåts öka och att nationalistiska och fundamentalistiska strömningar förstärks.

– Arbetarrörelsens utgångspunkt har aldrig varit att hindra förändringar och det kan det inte vara nu heller. Vi ska bejaka globaliseringen men samtidigt arbeta för en globalisering som präglas av demokrati och social rättvisa. Globaliseringen måste demokratiseras och demokratin globaliseras.

Ann Linde

miljöförstöring och korruption. Riktlinjerna har förhandlats fram av regeringar, fackföreningar och arbetsgivarrepresentanter och länderna har bildat nationella kontaktpunkter för att se till att de efterlevs.

En annan politisk fråga som drivs av den internationella fackföreningsrörelsen är att skapa ett regelverk för de fria kapitalrörelserna. Där har man pekat på en så kallad Tobinskatt som en möjlig framgångsväg, en modell som nu också

stöds av Europaparlamentet. Tobinskatten innebär en beskattning av internationella finansiella transaktioner i syfte att motverka kortsiktig spekulation i valutor. Namnet kommer från den amerikanske ekonomen och Nobelpristagaren James Tobin.

Svenska LO har också tagit ett initiativ inom den internationella fackföreningsrörelsen för rätten att kunna vidta fackliga sympatiåtgärder på det globala planet, ett krav som nu också drivs

av IFS. Man menar att fackföreningsrörelsen behöver en laglig möjlighet att själv agera mot grova kränkningar av de grundläggande rättigheterna och inte alltid vara beroende av åtgärder från regeringar.

Diskutera:

- Hur kan vi få ökad styrka bakom Anna Lindh-seminariets slutsatser?
- Kan vi utveckla ett facklig-politiskt samarbete på global nivå? Hur då?
- I texten ovan nämns exempel på frågor som kan drivas genom internationellt facklig-politiskt samarbete. Hur ser ni på de exemplen? Finns det fler?

DEL 2

**METODER FÖR
INTERNATIONELLT
FACKLIG-POLITISKT
SAMARBETE**

2.1 HUR GÅR VI VIDARE?

Vi har hittills diskuterat tre former av internationellt facklig-politiskt samarbete:

- **Samarbete mellan fackliga och socialdemokratiska organisationer här hemma i Sverige, om internationella frågor som vi driver gemensamt.**

Så gjorde vi när det gällde apartheid i Sydafrika och i kampen mot fascismen i Spanien. Och så kan vi göra idag när det gäller till exempel förtrycket i Burma och kampen för mänskliga rättigheter i arbetslivet. På så sätt kan vi tillsammans påverka den svenska regeringens agerande i olika internationella sammanhang.

- **Samarbete över nationsgränserna, till exempel mellan Europafacket och de europeiska socialdemokraterna, liksom mellan IFS och Socialistinternationalen.**

Möjligheterna till ett sådant samarbete begränsas av att EFS och IFS rymmer även fackliga organisationer med en annan politisk inriktning och därför är partipolitiskt obundna. Det finns dock en samsyn med socialdemokratin i många frågor. Två sådana exempel, som har beskrivits ovan, var samarbetet i frågan om EU:s tjänstedirektiv och de gemensamma slutsatserna vid Anna Lindh-seminariet 2006 om mänskliga rättigheter i arbetslivet. I dessa frågor finns utrymme att göra mer.

Anders Ferbe

- **Projekt för att stödja och utveckla facklig-politiskt samarbete i andra länder.**

Sådana projekt finns det många exempel på och några av dem har beskrivits ovan. I det följande ska vi ta upp

vad man behöver göra för att starta ett sådant projekt.

Anders Ferbe är vice ordförande för IF Metall och har lång erfarenhet av internationellt fackligt och politiskt arbete.

– Egentligen tycker jag att allt fackligt bistånd handlar om facklig-politiskt samarbete, det vill säga om hur facket kan påverka politiken. Därför går fackligt och politiskt arbete aldrig att helt separera. Alla demokratiprojekt vi arbetar med är i grunden facklig-politiska projekt. Syftet är alltid att öka den fackliga medvetenheten om politiken, säger Anders Ferbe.

IF Metall har en omfattande internationell verksamhet med stöd till fackliga organisationer i många länder. Nyligen har man påbörjat ett projekt i Sydafrika för dialog mellan gruvarbetarfacket NUM och metallfacket NUMSA om deras relationer till ANC. Man har också inlett ett projekt till stöd för fackföreningsrörelsen i Indonesien för att bidra till en starkare, demokratisk och oberoende facklig organisation i landet. Ett samarbete som känns särskilt naturligt eftersom det indonesiska metallfacket har lokala avdelningar vid svenska företag som verkar i Indonesien, som till exempel SKF.

Anders Ferbe har följande råd att ge till dem som vill engagera sig i stöd till facklig-politiskt samarbete i andra länder:

– Det är viktigt att inse att det handlar om långa processer. Det får inte bli som att ”nu har vi ett nytt socialdemokratiskt parti, hjälp oss nu så det blir som i Sverige”. Vi ska inte bara ställa upp för att ge legitimitet åt ett nytt parti utan vidare. För facket är det en viktig fråga att välja mellan ett långsiktigt samarbete med ett parti eller att hoppa från tuva till tuva, från parti till parti, beroende på vilket stöd man kan få i enskilda sakfrågor.

– Vi kan inte bara exportera vår modell. Facklig-politiskt samarbete i andra länder kan

inte ske efter en färdig mall från Sverige. Det är viktigt med respekt för olika länders traditioner och historia.

Anders Ferbe menar att det finns sex förutsättningar för att den facklig-politiska samverkan har varit framgångsrik i Sverige:

- Att partiet och fackföreningsrörelsen har en gemensam ideologisk grundsyn.
- Att facket har en hög organisationsgrad och partiet många medlemmar.
- Att samarbetet ger resultat för båda parter. Facket kan få se reformer som gynnar dess medlemmar och partiet kan få hjälp att nå ut på arbetsplatserna.
- Att det finns ett utvecklat samarbete även på lokal och regional nivå. Det kompletteras av ett facklig-politiskt samarbete i närstående organisationer, som till exempel ABF och Palmecentret.
- Att vi har respekt för varandras skilda roller. Facket kan kritisera partiet i olika sakfrågor och tvärtom utan att det långsiktiga ideologiska samarbetet riskeras.
- Att båda parter har ett grundläggande förtroende för varandra även vid motgångar.

– När jag träffar kamrater i andra länder kan frågan om hur vår nära facklig-politiska samverkan går ihop med att vi ibland har olika åsikter i sakfrågor, ge upphov till en hel del diskussioner. Det har hänt att jag fått frågan om facket och Socialdemokraterna aldrig bråkar i Sverige. Jag

svarar att vi bråkar jämt, säger Anders Ferbe och skrattar.

– Facket kan aldrig vara opolitiskt men det är viktigt att vi hela tiden prövar formerna. Förutsättningarna är olika i olika länder och det är viktigt att vi börjar bygga där vi

Ella Niia

kan, säger Ella Niia, ordförande för Hotell- och Restauranganställdas förbund.

– Till att börja med handlar det om att hitta frågor som är gripbara. Vi måste också få politiker att förstå att samarbete med fackliga organisationer på sikt gynnar politiken och de politiska besluten. Vi måste försöka att finna gemensamma strategier, till exempel när det gäller frågor som migration, visstidsanställningar och så vidare.

Projekt i praktiken

Man behöver inte vara ombudsman eller centralt förtroendevald för att delta i arbetarrörelsens internationella verksamhet. Den nya tekniken har till exempel underlättat för var och en att delta i diskussioner och nätverk tillsammans med fackliga och politiska kamrater i andra länder.

Lokalt fackligt aktiva kan också engagera sig i det internationella arbete som finns i arbetarekommuner och partidistrikt och där ta med sig sina fackliga erfarenheter. För liksom i allt facklig-politiskt samarbete handlar det om gemensam nytta. Genom det fackliga perspektivet stärks socialdemokratins arbete, till exempel när det gäller vikten av mänskliga rättigheter i arbetslivet. Och genom den politiska erfarenheten kan fackligt aktiva lära sig mer om hur man påverkar politiskt, inte bara i vårt land utan i hela världen.

De som funderar på möjligheten att starta utvecklingsprojekt tillsammans med människor i andra länder kan lära mycket av de erfarenheter som IF Metall och Socialdemokraterna i Uppsala har från sina projekt i Brasilien och på Filippinerna.

– Sådana projekt som vi genomförde i Brasilien förutsätter framför allt långsiktighet. Vi hade sedan slutet av sjuttioalet ett samarbete med de brasilianska facken som vi kunde bygga vidare på. I Brasilien fanns också sedan gammalt en samhörighet mellan CNM/CUT och Arbetarepartiet, PT, inte minst genom president Lulas egen fackliga bakgrund, säger Erland Lindqvist,

internationellt ansvarig på IF Metall. Han berättar att IF Metall gått vidare och har fått stöd av Palmecentret för ett liknande facklig-politiskt projekt i Colombia, också ett land där IF Metall har fackliga kontakter sedan lång tid tillbaka.

Bertil Kinnunen

Bertil Kinnunen är ombudsman för Socialdemokraterna i Uppsala och har arbetat med det facklig-politiska projektet på Filippinerna under flera år. Han berättar att det hela började när representanter för Livsmedelsarbetareförbundet i Västsverige under 80-talet träffade filippinska fackligt aktiva under ett möte med Livsmedelsarbetarnas International.

– Det fanns ett stort intresse för internationella frågor hos Livs i Västsverige. De fick höra om de filippinska fackföreningarnas behov av lokaler för utbildning och administration och tog så småningom kontakt med AIC, nuvarande Palmecentret. AIC tog i sin tur kontakt med ABF, som hade kontakter med det filippinska folkbildningsinstitutet LEARN. Även SEKO kom med eftersom de sedan tidigare hade ett samarbete med de filippinska sjömännens fackliga organisationer.

Bertil Kinnunen skulle vilja se mycket mer av gemensamma facklig-politiska insatser på det internationella området:

– Det hjälper inte hur bra man än är på att utbilda fackligt aktiva, om lagstiftningen på arbetsmarknaden motverkar facklig verksamhet. Och ska man ändra på lagar och strukturer, så finns det bara en arena där man kan göra det, nämligen den politiska. Och har de inget politiskt parti som lyssnar så får de bilda ett eget. Så gjorde vi i Sverige och så har de nu gjort på Filippinerna. Det är först då man kan åstadkomma förändringar i hela samhället.

2.2 ATT STARTA OCH GENOMFÖRA ETT INTERNATIONELLT PROJEKT

1. Sätt samman en projektgrupp

När ni sätter samman en projektgrupp är den första frågan vilka som ska ingå i gruppen. Om syftet är att stödja facklig-politiskt samarbete bör personer med både politisk och facklig bakgrund vara med. Det är också viktigt att eftersträva en jämn könsfördelning och att överhuvudtaget få så många olika erfarenheter och kunskaper som möjligt representerade. Det är också en fördel om ni är flera som delar på ansvaret eftersom ett internationellt utvecklingsprojekt kan vara både

slitsamt och tidsödande samtidigt som det kan kräva utlandsresor. Att vara flera i projektgruppen är också ett sätt att förebygga korruption och öka transparensen i projektet.

2. Skaffa kunskap

Innan projekt utformas måste man söka kunskap och information om hur samhället ser ut på den plats där projektet ska bedrivas. Läs på om den fackliga och politiska situationen och ta hjälp av

personer och organisationer som har kunskap om landet eller har arbetat med projekt där tidigare.

Den viktigaste frågan är om ett facklig-politiskt samarbete i det här fallet bidrar till en gemensam nytta för båda organisationerna. Det är också viktigt att skaffa kunskap om de organisationer eller partier ni vill samarbeta med.

Är den fackliga organisationen oberoende och demokratisk? Hur många medlemmar har den? Är det en relevant aktör som kan ha någon verklig betydelse för människor i arbetslivet? Här kan LO:s och förbundens internationella enheter, liksom LO-TCO Biståndsnämnd, vara till stor hjälp. Samma fråga bör man ställa sig när det gäller politiska partier. Vilka värderingar har partiet? Är det demokratiskt uppbyggt? Är det en realistisk samarbetspartner för den fackliga organisationen? Här kan Socialdemokraternas internationellt ansvariga, liksom Palmecentrets handläggare, vara till stor hjälp.

Att göra en organisationsbedömning av era samarbetspartner är en mycket viktig del i ett projekts planering. Erfarenheter visar att skälet till att projekt stöter på problem eller rent av misslyckas ofta beror på för ytliga kunskaper om samarbetspartnerna. Att identifiera organisationers svagheter gör också att ett arbete med att aktivt stärka organisationerna kan påbörjas. Med hjälp av dokumentet "organisationsbedömning", som finns på Palmecentrets hemsida, kan ni identifiera samarbetsorganisationernas styrkor och svagheter. Granska även organisationernas årsredovisning för att få kunskap om organisationernas ekonomi och eventuella anmärkningar från revisorn. Läs mer i Palmecentrets projekthandbok.

Palmecentrets internationella arbete bygger på ömsesidighet och solidaritet. Projekt ska alltid genomföras utifrån de behov som finns och det är de lokala samarbetsorganisationerna som i praktiken identifierar och genomför de önskade förändringarna. Det är absolut nödvändigt att

samarbetsorganisationerna och målgrupperna aktivt deltar och känner ägandeskap i projektplaneringen.

3. Gör en plan

När ni väl har bestämt er för att det finns goda skäl att inleda ett projekt bör ni så snart som möjligt träffa era samarbetspartners och tillsammans utarbeta en strategi och en konkret planering med tydliga mål: Vilka konkreta mål vill vi ha med projektet? Vilka aktiviteter behöver vi genomföra för att dessa mål ska uppnås? Vilka hinder finns för detta i dagsläget och hur kan vi hantera dessa?

Exakt vilka facklig-politiska mål och rättigheter som är viktiga att jobba med finns det givetvis ingen universalmodell för. Det varierar från land till land beroende på deras specifika förutsättningar. Det kan handla om allt från att hjälpa facket att påverka ett politiskt parti i en specifik fråga eller att hjälpa ett parti till fackliga kontakter till att stödja en ny partibildning.

När det gäller facklig-politiskt samarbete är det också viktigt att projektet är förankrat på nationell nivå i den organisation ni ska samarbeta med, även om själva arbetet ska bedrivas lokalt eller regionalt. Det är ofta en förutsättning för att projektet överhuvudtaget ska vara genomförbart.

Det är en stor hjälp om ni redan från början bestämt hur olika uppfattningar ska hanteras, hur ni gör när det är svårt att få kontakt eller få svar på specifika frågor, hur förändringar i aktivitetsplanen eller budgeten ska godkännas och vilka som har rätt att besluta om förändringar. Formalisera gärna era överenskommelser genom att skriva ned villkoren för samarbetet. Det handlar inte om att ni måste vara överens i alla frågor men det är alltid bra att ha en gemensam plattform för de diskussioner som kan uppkomma.

Alla projekt som bedrivs med medel från Palmecentret ska planeras med hjälp av den så kallade LFA-metoden, som är en allmänt accepterad metod inom det internationella utvecklings-

samarbetet. LFA (Logical Framework Approach) bidrar till att man på ett strukturerat och logiskt sätt kan *planera, genomföra* och *utvärdera* ett projekt eller ett program. En grundbult är att börja med att identifiera själva problemet och därefter säga *vad man vill uppnå* (det vill säga målet), istället för att först prata om *vad man vill göra* (aktiviteterna).

LFA-metoden bygger på en deltagande process. Det är viktigt att projektplaneringen genomförs tillsammans med era lokala samarbetspartners. Sätt er ner tillsammans och gå igenom varje led i LFA-stegen. Brainstorma! Om ni inte kan träffas fysiskt finns kommunikationsverktyg som telefonkonferenser, via till exempel Skype. Processen kommer att stärka era relationer och det gemensamma ansvarstagandet, vilket förbättrar förutsättningarna för ett framgångsrikt projekt. Översiktligt består LFA av de nio stegen nedan.

Analysstegen måste inte göras i denna ordning. Ofta är det mer logiskt att börja med att definiera problemet (steg tre) som ska lösas samt vilka intressenterna är (steg två), för att sedan gå vidare till att formulera de olika målen (steg fyra). Problemanalysen är en av de mest centrala delarna i LFA-processen.

Läs mer om projektplanering och LFA-stegen i Palmecentrets projekthandbok.

Ett grundläggande krav som ställs på en svensk organisation som vill arbeta genom Palmecentret är att organisationen är en av Palmecentrets medlemsorganisationer, eller en regional eller lokal underavdelning till dessa. Läs mer om övriga krav i Palmecentrets projekthandbok.

De olika stegen i LFA-metoden	Grundläggande frågor i respektive steg
1. Omvärldsanalys	Hur ser situationen ut i landet/länet/kommunen som projektet ska genomföras i?
2. Intressentanalys	Vilka kommer att påverkas av projektet? Vilka kommer att påverka projektet? Är några vinnare och några förlorare som en följd av projektet? Kommer några att motarbeta projektet?
3. Problemanalys	Vilka problem finns i området? Vilket är det huvudsakliga problemet som projektet kan bidra till att lösa? Vilka är orsakerna till problemet? Vilka är konsekvenserna av problemet?
4. Formulering av mål på olika nivåer	Vilka förändringar vill vi åstadkomma genom projektet – på kort, medellång respektive lång sikt?
5. Aktivitetsplan	Vad behöver göras för att uppnå de olika delmålen som finns i projektet?
6. Resursplanering	Vilka resurser (mänskliga och finansiella) krävs för att genomföra projektet?
7. Indikatorer på måluppfyllelse	Vad kan hjälpa oss att mäta att vi är på väg mot projektets mål? Hur ska vi, när projektet är avslutat, avgöra om vi uppnått våra målsättningar?
8. Riskanalys	Vilka är riskerna och hoten mot att vi inte kan nå våra mål? Kan vi rangordna riskerna? Kan vi hantera riskerna?
9. Analys av förutsättningar för måluppfyllelse	Vilka förutsättningar behövs för att de olika aktiviteterna blir framgångsrika, så att projektmålen nås?

4. Genomför projektet – med förtroende och dialog

Under tiden som projektet genomförs är förtroende och dialog mellan organisationerna oerhört viktigt. Det är en förutsättning för att projektet ska lyckas. Här är det viktigt att lyssna till den samarbetspartner ni har. Det är deras erfarenheter och vilja som ska ligga till grund för arbetet. Givetvis kan tips och erfarenheter från Sverige vara användbara, men utgångspunkten måste alltid vara att respektera samarbetspartners prioriteringar och den historiska, politiska och fackliga situation som råder i det samhälle där projektet ska äga rum.

Det är viktigt att hela tiden ha kontakt med projekthandläggaren på Palmecentret, om till exempel ekonomiska och administrativa frågor. Det är också viktigt att regelbundet stämma av med handläggaren så att projektet är på rätt spår.

För att enkelt kunna följa hur projektarbetet framskrider och för att underlätta framtida redovisningar rekommenderar vi att projektdokumentationen förvaras säkert och lättillgängligt, exempelvis kan en särskild pärm för projektet upprättas. Pärmen bör vara tillgänglig för alla i projektgruppen så att viktiga uppgifter inte bara finns hos en eller ett par personer.

Både organisationerna och Palmecentret ska ha tillgång till projektdokumentationen upp till tio år efter projektets slut. Om Sida väljer ut projektet för ett stickprov går de igenom dokumentationen och kan också utvärdera projektet på plats.

Det är viktigt att fler personer i organisationen vet var projektdokumentationen har sparats, så att det inte bara är projektansvarig och ekonomiansvarig som känner till detta. Det kan ju hända att projektansvariga slutar och då måste det vara enkelt för övriga i organisationen att ta fram dokumenten.

För att under projektets gång kunna avgöra om projektet är på väg åt rätt håll är det viktigt att redan i planeringsfasen bestämma på vilket sätt

projektet ska följas upp under verksamhetsårets gång och vem som är ansvarig för att följa upp de olika delarna. I LFA-steg sju ”Indikatorer på målluppfyllelse” sätts mätbara indikatorer som hjälper er att avgöra om ni är på väg mot målluppfyllelse (se kapitel fyra i Palmecentrets projekthandbok). Dessa indikatorer ska löpande följas upp under projektets gång.

Kom tidigt överens med era samarbetspartners om hur uppföljning och rapportering under verksamhetens gång ska gå till. Uppföljning kan ske via muntlig och skriftlig kommunikation, rapportering eller besök. För gärna dagbok över projektet. Genom att samla positiva och negativa erfarenheter, små förändringar och intryck kan man senare få en bra bild av vad som har åstadkommit över tid.

Det är viktigt att de lokala samarbetspartnerna har ett system för att systematiskt dokumentera och följa upp projektet under hela verksamhetens gång.

Följ alltid upp resultaten på alla målnivåer: projektmål, delmål och övergripande mål (se kapitel fyra i Palmecentrets projekthandbok). Diskutera vilka aktiviteter som har genomförts och vad dessa har medfört för målgruppen. Kommer vi att kunna nå projektets mål om vi fortsätter enligt plan eller måste vi förändra upplägget?

Utgå alltid från er ansökan och använd projektets LFA-matris i uppföljningsarbetet. Målen och aktiviteterna i ansökan är grunden för projektet och ni ska alltid diskutera alla eventuella avvikelser med samarbetsorganisationerna.

Det är viktigt att kommunikationen med samarbetsorganisationerna är god under hela projektets gång. Ju tätare kontakt, desto större förståelse för varandras verklighet. Framför allt handlar det om att hålla sig informerad om hur projektet framskrider men det är också viktigt att följa den allmänna politiska, fackliga och sociala utvecklingen i projektområdet. Gör tidigt en överenskommelse om hur ni ska ha kontakt, vilka rapporter som ska översändas och när. Båda parter ansvarar för att kommunikationen fungerar.

Samarbetet mellan den svenska organisationen och samarbetsorganisationerna kan se ut på olika sätt. Ibland är det ett nära samarbete, ibland ett mera formellt. Men det som alltid ska prägla ett partnerskap är ömsesidig respekt och medvetenhet om att båda organisationerna är lika viktiga för att projektet ska nå goda resultat.

Att engagera sig i ett projekt genom Palmecentret för med sig ett stort ansvar. Det betyder att du representerar Palmcentret och din egen organisation och kommer att betraktas som en representant för arbetarrörelsens internationella engagemang. Palmecentrets styrelse har därför antagit en uppförandekod för Palmecentrets representanter och konsulter. Den är ett styrdokument som omfattar personal, förtroendevalda och medlemsorganisationer som arbetar med stöd från Palmecentret. Sedan 2009 är uppförandekoden en del i de avtal som Palmecentret tecknar med sökande organisation.

Några av de centrala riktlinjerna i Palmecentrets uppförandekod finns i rutan nedan.

5. Följ upp och utvärdera

Uppföljning är en viktig del av varje utvecklings-samarbete och något ni måste avsätta både tid och resurser till varje år som projektet pågår. Upprätta vid projektets start ett system för skriftlig rapportering av hur projektet framskrider. Det är viktigt att ramarna för rapportering och rapporteringens innehåll beslutas tillsammans med era utländska samarbetsorganisationer, så att alla parter anser sig dra nytta av den. Rapportering kan till exempel ske månadsvis, kvartalsvis eller halvårsvis.

Det är vanligt att den svenska projektorganisationen under projektets gång besöker samarbetslandet. Vissa resor kan höra samman med projektets aktiviteter, till exempel om ni ska delta som föreläsare vid en utbildning. Andra resor kan vara av mer uppföljande karaktär, det som på engelska kallas monitoring. Där ligger fokus på att följa upp och stämma av projektets utveckling.

Ur Palmecentrets uppförandekod:

- Vi får inte utnyttja vår maktställning. Det är inte ovanligt att vi kommer i kontakt med människor som är eller upplever sig vara i beroendeställning till oss. Oavsett om personen ifråga verkligen är i beroendeställning till dig eller endast upplever sig vara det, får du aldrig utnyttja din position som internationell representant på ett otillbörligt sätt. Du får inte heller utnyttja din maktposition till att ge andra fördelar de normalt inte skulle ha haft.
- Ditt uppträdande och ditt umgänge med andra ska vara sådant att det aldrig kan uppfattas som att du kräver eller förväntar dig olika tjänster eller förmåner.
- Sexuella relationer med personer som är eller kan uppfattas vara i beroendeställning till dig (det vill säga som på något sätt är kopplade till projektet) är klart olämpliga och ska absolut undvikas. Genom en sådan relation riskerar du att försätta motparten i en beroendesituation med negativa konsekvenser, såväl under pågående relation som i framtiden.
- När det gäller alkohol ska vi inta ett mycket restriktivt förhållningssätt. Det får inte utvecklas en alkoholrelation mellan er och er samarbetsorganisation där möten och beslut flyttas till krogen. Det är inte accepterat att bli berusad tillsammans med sin samarbetspartner. Bilkörning i samband med alkoholkonsumtion är helt förbjuden. Narkotika ska vi inte befatta oss med.
- Uppförandekoden innehåller också avsnitt om diskriminering, trakasserier, sexköp, sexuella övergrepp, pornografi, korruption och organiserad brottslighet.

Monitoring är ett vanligt begrepp inom biståndsverksamhet och betyder i princip uppföljning. Syftet med monitoring är att skaffa sig en bild av hur arbetet fortskrider och om verksamheten är relevant utifrån de problem som finns i området.

Det är i första hand målgruppen för varje projekt som kan avgöra om projektet når sina mål eller inte. Men det är också viktigt att få en egen uppfattning om utvecklingen i projektet, samarbetsorganisationernas styrkor och svagheter, vilka resultat projektet kan tänkas få, med mera.

I Palmecentrets projekthandbok finns konkreta tips på hur uppföljning under projektets gång kan gå till och vilka frågor som kan vara relevanta att diskutera med samarbetspartnerna.

När projektet är genomfört behöver ni också utvärdera resultaten och fundera på om något bör göras annorlunda nästa gång.

Även om man tycker att det mesta går bra är det nödvändigt att stanna upp och reflektera över om metoder och aktiviteter verkligen leder till målen. Det kan göras på olika sätt, till exempel av externa granskare eller inom projektgruppen. Externa uppföljningar och utvärderingar görs oftast av Palmecentret kring större projekt medan mindre utvärderingar görs inom varje projekt, helst årligen. En rimlig avgränsning är att i slutet av varje år samla den svenska projektgruppen och de lokala samarbetsorganisationerna för att diskutera projektets utveckling liksom eventuella problem och hur de ska hanteras.

Efter varje verksamhetsår ska projektet redovisas för att kunna redogöra för uppnådda resultat. Det är viktigt att visa resultaten av utvecklingsarbetet. Redovisningen visar att projektets aktiviteter har lett till att skapa positiv förändring. Den ekonomiska redovisningen visar att pengarna har använts på ett ansvarsfullt sätt. På så sätt blir den sammantagna redovisningen en återkoppling till projektets deltagare, målgrupp,

givarorganisationer och svenska skattebetalare.

Redovisningen är också ett verktyg för att kunna förbättra det fortsatta arbetet; i redovisningen synliggörs problem, svårigheter och avvikelser från mål och planer. Fungerar organisationernas interna rutiner för redovisning skapar detta en trovärdighet hos givarna gällande organisationernas kapacitet att ta emot projektmedel även i framtiden.

Redovisningen bör bygga på det samlade intrycket från verksamheten. Det är därför viktigt att hela tiden under projektets gång diskutera och skriva ner framgångar och motgångar. Det ger en överblick av verksamheten, vilket underlättar när redovisningen ska skrivas. Det är viktigt att redovisningen inte bara bygger på den svenska organisationens bedömning. Den bästa lösningen är om ni kan skriva redovisningen tillsammans med de lokala samarbetsorganisationerna.

Andra delar i avslutningen av projektet är att följa upp resultaten, att lämna över ansvaret till de lokala organisationerna och att göra en större eller mindre utvärdering.

Läs mer i Palmecentrets projekthandbok om metoder för att följa upp resultat.

2.3 RÄTTIGHETERNA I FOKUS

En grund i Sveriges internationella utvecklings-samarbete är det så kallade *rättighetsperspektivet*. Palmecentrets värdegrund och vårt praktiska arbete utgår från principen att de mänskliga rättigheterna är universella, odelbara och ömsesidigt beroende.

Palmecentrets verksamhet relaterar till de mänskliga rättigheterna fastställda i konventionen om medborgerliga och politiska rättigheter, konventionen om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter och ILO:s kärnkonventioner. Det innebär särskilt fokus på:

- rätten till åsiktsfrihet och rätten till yttrandefrihet

- rätten att delta i sitt lands styre, direkt eller genom fritt valda ombud
- rätten till organisationsfrihet, liksom rätten att ansluta sig till fackföreningar
- rätten till arbete med rättvisa och tillfredsställande arbetsförhållanden

Rättighetsperspektivets fyra principer om *icke-diskriminering*, *deltagande*, *transparens* och *ansvarsutkrävande* genomsyrar Palmecentrets arbete. Stärkt folkligt **deltagande** är ett huvudområde i Palmecentrets utvecklings-samarbete. Deltagande innebär att människor är självständiga, tänkande och aktiva medborgare som har rätt

att delta i demokratin och påverka beslut.

Strukturell och individuell diskriminering kränker de mänskliga rättigheterna. Palmecentret arbetar därför aktivt med **icke-diskriminering inklusive jämställdhet** som ett tvärgående tema, inte bara när det gäller projektplanering utan även i genomförande av projektens aktiviteter. Målet för Palmecentrets arbete med icke-diskriminering är att människor ska ha samma möjligheter att utforma samhället och sina egna liv, oavsett kön, könsöverskridande identitet och uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning eller ålder. Icke-diskriminering är en förutsättning för demokrati, fred och fattigdomsbekämpning. Det möjliggör alla medborgares deltagande på lika villkor och garanterar alla människors rätt att leva fria från förtryck.

Jämställdhet är en central del av arbetet för att motverka diskriminering. Alla projekt som bedrivs med medel från Palmecentret ska innehålla en jämställdhets- och maktanalys. Palmecentret har tagit fram en metodhandbok som stöd för arbetet med jämställdhet och hbt-rättigheter (*Alla vinner på jämställdhet*).

Hiv och aids är också nära kopplat till arbetet för att motverka diskriminering. Hiv och aids får stora politiska och sociala konsekvenser eftersom sjukdomen drabbar marginaliserade grupper hårdast. Problemen kring hiv och aids hör nära samman med Palmecentrets grundpelare demokrati, mänskliga rättigheter och fred. Viktiga medel för att motverka hiv och aids negativa effekter är tillgång till kunskap, ökad jämställdhet, social och ekonomisk utveckling, stärkandet av marginaliserade grupper samt politisk påverkan. Alla projekt som bedrivs i Afrika söder om Sahara ska inkludera en analys och en handlingsplan kring hiv och aids. Palmecentret har tagit fram ett metodstöd för att integrera arbete mot hiv och aids i projektverksamheten (*Bryt tystnaden!*).

Processer för **ansvarutkrävande** och människors kapacitet att kräva sina rättigheter och att utkräva ansvar av makthavare är centralt i

demokratiseringsprocesser. Palmecentrets målgrupper saknar ofta kunskap om sina rättigheter och om kanaler för samhällspåverkan, därför sätter Palmecentret stort fokus på utbildning i sin verksamhet. Ansvarutkrävande hindras också i samhällen och organisationer med starkt ojämlika maktförhållanden av den risk det innebär för individer att kräva sina rättigheter och utkräva ansvar från makthavare. Fokus på att stärka deltagande och att stärka kapacitet till organisering syftar därför till att skapa möjligheter för människor att stödja varandra och för att utkräva ansvar som grupp. Det är ofta den enda möjligheten att påverka ojämlika maktförhållanden i länder med bristande respekt för demokrati och mänskliga rättigheter.

Inom projektverksamheten betonas ansvarutkrävande också genom att Palmecentret tillämpar nolltolerans mot korruption och har **anti-korruption** som ett tvärgående tema i alla insatser. Att bekämpa korruption är nödvändigt för att förbättra levnadsförhållandena för världens fattigaste. Palmecentret definierar korruption som missbruk av pengar eller makt i syfte att få personliga, ofta ekonomiska, fördelar. Palmecentret har tagit fram ett metodstöd i antikorrup­tion (*Korruption – ett hinder för utveckling*).

En grundförutsättning för meningsfullt deltagande och för ansvarutkrävande är att människor har **insyn** i samhällsbeslut och samhällsutveckling. Ytrandefrihet och rätten till information är viktiga aspekter i många av Palmecentrets projekt. Samtidigt verkar Palmecentret för att stärka transparensen inom organisationer som får stöd.

Hållbar utveckling med miljöhänsyn och hållbar användning av naturresurser har tydliga samband med demokrati och mänskliga rättigheter. Miljöförstörelsen och klimatförändringarna slår hårt mot alla världens människor men hårdast mot de fattiga med följderna att klyftorna mellan människor vidgas. Palmecentrets prioriteringar för miljö och hållbar utveckling handlar om bland annat:

”Det viktigaste är tålamod”

– Det kanske viktigaste att ha med sig när man startar ett sådant här projekt är tålamod, att inse att det tar tid. Ofta måste man starta från noll, men i Bosnien-Hercegovina hade vi hjälp genom att det både fanns ett socialdemokratiskt parti, SDP, som var intresserade och ett fackligt forum, FA, inom partiet. Dessutom var IF Metall i Östergötland sedan länge involverat i stöd till bosniska fackföreningar.

Det säger Irma Görtz, ansvarig för det projekt i Bosnien-Hercegovina som via Palmecentret drivs av Socialdemokraterna i Östergötland och LO i Mellansverige. Syftet är att stödja Förbundet för Fackligt Aktiva inom Socialdemokratiska Partiet (FFA-SDP) i Sarajevo och utveckla ett facklig-politiskt samarbete.

– Vårt projekt började med att IF Metall i Östergötland träffade en fackligt förtroendevald som sökte samarbetspartners i Sverige för facklig-politiskt samarbete. Det var så vi på partidistriktet blev inblandade, säger Irma Görtz.

– Vi inledde med ett förutsättningslöst rundabordsamtal mellan socialdemokraterna och de fackliga organisationerna för att försöka hitta gemensamma utgångspunkter. Diskussionen handlade mycket om vad ett facklig-politiskt samarbete skulle kunna åstadkomma. Vi kom fram till att det skulle ge fackföreningarna en möjlighet att åstadkomma lagstiftning i frågor man drivit länge, till exempel arbetsmiljö och andra villkor i arbetslivet. Samtidigt kunde partiet få en viktig förankring ute på arbetsplatserna.

– Om ett sådant här projekt ska bli framgångsrikt är det också viktigt att det är sanktionerat av de nationella ledningarna, både i facket och i partiet, även om projektet ska vara lokalt eller regionalt. För oss var det givetvis också viktigt att ha med det svenska facket från början.

– Det är också viktigt att ha konkreta exempel på att det händer saker både regionalt och nationellt. Nu finns ett fungerande samarbete mellan partiet och viktiga fackliga organisationer. Det har inte varit problemfritt men både i partiet och inom fackföreningsrörelsen finns nu en större förståelse för värdet av samarbetet än det fanns tidigare.

– Nu fortsätter projektet, inte minst lokalt och regionalt. Vi prioriterar ett antal områden som är viktiga både för facket och för partiet. Det handlar exempelvis om arbetslöshetsersättning, arbetsmiljö och föräldradidighet. Nu handlar det om att på dessa områden forma politik som kan resultera i förslag som SDP kan lägga fram.

Samtidigt fortsätter arbetet med att få fler fackliga organisationer att gå med i samarbetet.

Irma Görtz

- projektens närmiljö och påverkan
- miljöproblem på arbetsplatsen
- rätten till hållbara och hälsosamma levnadsförhållanden

Palmecentret har ett särskilt metodstöd för dig som vill starta och driva internationella projekt:

Projekthandboken. Den syftar till att ge de som är eller funderar på att bli engagerade i Palmecentrets verksamhet vägledning, inspiration och konkreta tips när det gäller projektplanering, resultatmätning, ekonomihantering, redovisning och utvärdering. I handboken kan ni läsa mer om Palmecentrets verksamhet och hur Palmecentret

genom sina resultatområden *folkligt deltagande*, *fackligt samhällsarbete* och *partipolitisk organisering* medverkar till att uppfylla målet med det svenska utvecklingsamarbetet; att bidra till att skapa förutsättningar för fattiga människor att förbättra sina levnadsvillkor.

Projekthandboken och annat metodstöd kan beställas från Palmecentret eller laddas ner från www.palmecenter.se.

LÄNKAR

Sveriges Socialdemokratiska Arbetareparti

www.socialdemokraterna.se

Landsorganisationen i Sverige

www.lo.se

SAMAK

www.samak-nordicmodel.org

Europeiska Socialdemokratiska Partiet

www.pes.org

Europas Fackliga Samorganisation

www.etuc.org

Socialistinternationalen

www.socialistinternational.org

Internationella Fackliga Samorganisationen

www.ituc-csi.org

Solidar

www.solidar.org

Global Progressive Forum

www.globalprogressiveforum.org

Olof Palmes Internationella Center

www.palmecenter.se

LO-TCO Biståndsnämnd

www.lotcobistand.org

International Labour Organization

www.ilo.org

Sida

www.sida.se

Utrikesdepartementet

www.ud.se

LÄSTIPS

Palmecentrets metodskrifter

Projekthandboken

Palmecentrets metodstöd i projektplanering, projektledning, uppföljning och utvärdering

Alla vinner på jämställdhet

Palmecentrets metodstöd i jämställdhet och hbt-rättigheter

Bryt tystnaden!

Palmecentrets metodstöd i arbetet med hiv och aids

Korruption – ett hinder för utveckling

Palmecentrets metodstöd i antikorruption

Palmecentrets webb-baserade utbildningar

Conflict Academy

Ett interaktivt utbildningsverktyg om konfliktthantering på Palmecentrets hemsida

Working for Democracy

Ett interaktivt utbildningsmaterial om demokrati för politiska partier på Palmecentrets hemsida

Övrigt

Migrantarbetare – Grundkurs om rörlighet, rättigheter och globalisering

Anna-Lena Lodenius och Mats Wingborg,
Palmecentret och Premiss förlag, 2008

Samverkan – inte sammanblandning.

En rapport om förändrade villkor för facklig-politisk samverkan.

Johan Rydstedt,

Arbetarrörelsens tankesmedja, 2011

TILLSAMMANS BLIR VI STARKARE

ETT METODSTÖD OM INTERNATIONELLT FACKLIG-POLITISKT SAMARBETE

Den här handboken riktar sig till fackligt och politiskt aktiva inom den svenska arbetarrörelsen. Här får du en beskrivning av hur facklig-politisk samverkan fungerar i Sverige och i andra länder liksom i EU och på global nivå. Handboken ger också stöd till dig som vill jobba facklig-politiskt i internationella utvecklingsprojekt. Fler handböcker om internationellt utvecklingssamarbete kan beställas från Palmecentret.

---

www.lo.se

www.palmecenter.se